

MAGAZYN

metropolitalny

Kraków, czerwiec nr 2/2025

Dane, które wspierają decyzje
więcej na str. 6

SUMP siłami własnymi.
Wnioski z procesu opracowania dokumentu
więcej na str. 23

SportsCom: aktywnie po zdrowie psychiczne
więcej na str. 48

spis treści

str. 7

fot. SMK

SŁOWO WSTĘPNE

3 Wspólny kierunek, konkretne działania

INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE

4 Strategia ZIT na lata 2021-2027 – Metropolia

Krakowska skutecznie sięga po fundusze UE

6 Dane, które wspierają decyzje

7 Cities@Heart: inspiracje z Celje

ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ

10 W trosce o czyste powietrze: od kontroli po dofinansowanie

12 Trudne słowa, proste wybory

14 Kompostowanie – naturalny sposób na oszczędność i ekologię

17 Błękitno-zielona infrastruktura – czyli natura w służbie gminy i jakości życia mieszkańców

19 Biskupice porządkują gospodarkę ściekową – ruszyła budowa kanalizacji

MOBILNOŚĆ

20 Dostępność pieszka do kolei w 2024 roku

23 SUMP siłami własnymi. Wnioski z procesu opracowania dokumentu

GOSPODARKA

26 Niepołomice wspierają przedsiębiorczość

METROPOLIA W OBIEKTYWIE

9, 25, 47 Lato w Metropolii Krakowskiej

40 Wianki w Krakowie

Strona tytułowa: fot. Krzysztof Skrzybalski, UMiG w Skawinie

str. 40

fot. SMK

KULTURA CZASU WOLNEGO

27 Jadalny Kraków Fest 2025: lokalność, wspólnota i smak

29 Na pamiątkę dla przyszłych pokoleń – Kapsuła Czasu na skawińskiej wieży Ratuszowej

30 Wspólna wizja turystyki. Zrównoważony rozwój dla gości i mieszkańców

32 Wybierz Nietoperzowy Szlak Nordic Walking

34 10 lat Rynku w Zabierzowie

36 Plony, tradycja i wspólne świętowanie

38 Drugie Niepołomickie Śniadania Muzyczne

42 Letnia przygoda zaczyna się w puszczy

EDUKACJA

43 Gmina Wielka Wieś stawia na cyfrową edukację z prawdziwego zdarzenia

45 Inspirujące początki – potencjał zmiany przyszłości

USŁUGI SPOŁECZNE

48 SportsCom: aktywnie po zdrowie psychiczne

50 Zabierzów z premią dla wspólnoty

STREFA BIURA

52 Fora współpracy. Dlaczego są tak ważne dla rozwoju Metropolii Krakowskiej?

Magazyn Społeczności Metropolitalnej
czerwiec 2025, nr 2.2025

ISSN 2720-2119

Opracowanie:

Zespół Stowarzyszenia Metropolia Krakowska

ul. Reymonta 20, 30-059 Kraków,

tel. 12 34 18 512, biuro@metropoliakrakowska.pl

Wspólny kierunek, konkretne działania

Szanowni Państwo,

z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce drugie wydanie Magazynu metropolitalnego, tym razem w letniej odsłonie. To kolejna okazja, by wspólnie spojrzeć na to, jak zmienia się i rozwija Metropolia Krakowska – nasza wspólna przestrzeń współpracy, innowacji i partnerstwa.

Proces wdrażania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych wyraźnie przyspiesza. Przechodzimy z etapu planowania do fazy konkretnych działań i realizacji projektów, które będą miały bezpośredni wpływ na życie mieszkańców naszych gmin.

W tym numerze piszemy m.in. o nowym etapie programu „Czyste Powietrze”. W sezonie grzewczym 2024/2025 w gminach Metropolii przeprowadzono blisko 3 700 kontroli palenisk. Równolegle prowadzone są działania informacyjne – mieszkańcy mogą ponownie skorzystać z programu w nowej odsłonie.

Znajdą tu Państwo także refleksję nad sposobem opracowywania Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej. Coraz więcej samorządów decyduje się na przygotowanie SUMP własnymi siłami – dzielimy się doświadczeniami z takiego podejścia, które stawia na lokalne kompetencje i zaangażowanie.

fot. Urząd Gminy Wielka Wieś

Przedstawiamy również inspirujący przykład współpracy Gminy Niepołomice z lokalnymi przedsiębiorcami – to model działania, który pokazuje, jak ważne jest budowanie trwałych i partnerskich relacji pomiędzy samorządem a biznesem.

Zachęcam też do lektury artykułu o współpracy gminy Wielka Wieś z Google for Education. To przykład, jak skutecznie pozyskiwać środki w ramach ZIT, łącząc edukację, technologię i rozwój kompetencji przyszłości.

Nie zabrakło również materiału o nowym międzynarodowym projekcie realizowanym przez Stowarzyszenie. SportsCom pokazuje, jak sport może wspierać zdrowie psychiczne oraz integrować społeczność.

Na zakończenie serdecznie zapraszam Państwa do gminy Wielka Wieś i odkrycia wyjątkowego Nietoperzowego Szlaku Nordic Walking. To miejsce, gdzie można odpocząć, nabrać dystansu i docenić piękno natury.

Życzę Państwu inspirującej i przyjemnej lektury!

Krzysztof Wołos

Członek Zarządu

Stowarzyszenia Metropolia Krakowska

Strategia ZIT na lata 2021-2027 – Metropolia Krakowska skutecznie sięga po fundusze UE

Wdrażanie Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Metropolii Krakowskiej zdecydowanie przyspiesza. Proces przechodzi z etapu planowania do fazy kontraktacji i realizacji konkretnych projektów.

Gminy Metropolii Krakowskiej aktywnie sięgają po środki z funduszy europejskich. Do tej pory złożyły już ponad **70** wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), a łączna wartość dofinansowania zgłoszonych przedsięwzięć wynosi blisko **420 mln zł**. Projekty dotyczą różnych obszarów – m.in. zrównoważonej mobilności, ochrony środowiska, edukacji oraz usług społecznych.

Pierwsze projekty z dofinansowaniem ruszają

Prawie 40 projektów zostało już wybranych do dofinansowania, a ich realizacja rozpocznie się w najbliższym czasie. Jednym z takich projektów jest projekt Gminy Skawina, która otrzymała blisko 1,5 mln zł na modernizację energetyczną dwóch budynków socjalnych przy ul. Piłsudskiego. Zakres prac obejmuje ocieplenie ścian i stropów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej

oraz modernizację instalacji centralnego ogrzewania, w tym wymianę źródła ciepła. Dzięki temu budynki będą bardziej energooszczędne, co wpłynie na mniejsze zużycie energii elektrycznej.

Miliony na rozwój zrównoważonego transportu

W obszarze transportu miejskiego Gmina Miejska Kraków pozyskała aż 93,5 mln zł na budowę przystanku kolejowego SKA Kraków Prądnik Czerwony. W ramach projektu powstanie nie tylko nowy przystanek, ale także wiadukty i parkingi typu Park&Ride, mogące pomieścić ponad 200 samochodów. Będzie to nowy, ważny punkt przesiadkowy na mapie miasta, wspierający zrównoważony system transportowy. Z kolei Gmina Michałowice uzyskała dofinansowanie na budowę dwóch parkingów Park&Ride w Raciborowicach i Więclawicach Starych – inwestycje te otrzymały odpowiednio ponad 2,8 mln zł oraz blisko 3 mln zł.

Uroczyste ogłoszenie wyników naborów

28 maja 2025 roku w Krakowie odbyło się uroczyste spotkanie poświęcone ogłoszeniu wyników naborów projektów w ramach programu FEM 2021–2027. W wydarzeniu udział wzięli przedstawiciele władz województwa, gmin zrzeszonych w Stowarzyszeniu Metropolia Krakowska oraz beneficjenci projektów. Podczas spotkania marszałek województwa małopolskiego Łukasz Smółka ogłosił listę projektów wybranych do dofinansowania, a wicemarszałek Witold Kozłowski przedstawił postępy we wdrażaniu instrumentów terytorialnych.

Fot. UMWM

Wsparcie dla działań społecznych

Fundusze Europejskie wspierają również działania miękkie. Z puli Europejskiego Funduszu Społecznego+ do gmin Metropolii Krakowskiej trafiło ponad 80 mln zł. Środki te zostaną przeznaczone na działania obejmujące:

- wsparcie dwujęzyczności w przedszkolach,
- edukację włączającą w szkołach i placówkach systemu oświaty,
- podniesienie jakości kształcenia zawodowego,
- usługi w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej,
- usługi zgodne z zasadą deinstytucjonalizacji,
- rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Inwestycje zmieniające codzienność

Dzięki środkom unijnym powstają inwestycje, które poprawiają jakość życia – usprawniają transport, zwiększają efektywność energetyczną budynków, wspierają rozwój edukacji i przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu. To dowód na to, że współpraca samorządów w ramach Metropolii Krakowskiej ma konkretny, praktyczny wymiar.

Strategia ZIT w aktualizacji

Warto również wskazać, że obecnie trwa aktualizacja Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Metropolii Krakowskiej na lata 2021–2027. Jej celem jest jeszcze lepsze dostosowanie dokumentu do zmieniających się potrzeb gmin oraz zapewnienie jak najlepszego wykorzystania środków unijnych.

Z aktualną treścią Strategii oraz listą projektów można zapoznać się na [stronie internetowej SMK](#).

Przygotowanie: Patrycja Batko

Strategia ZIT Metropolii Krakowskiej na lata 2021-2027 PLAN WDRAŻANIA

Dane, które wspierają decyzje

W marcu w Zamku Królewskim w Niepołomicach odbyły się warsztaty poświęcone skutecznemu zarządzaniu danymi w gminach Metropolii Krakowskiej. Spotkania, zorganizowane przez Stowarzyszenie Metropolia Krakowska we współpracy z Gminą Niepołomice i ekspertami Centrum Obsługi Informatycznej Urzędu Miasta Krakowa, zgromadziły przedstawicieli gmin gotowych do cyfrowych zmian.

Fundament inteligentnego samorządu

Pierwsze spotkanie stanowiło wprowadzenie do tematu efektywnego zarządzania danymi w administracji. Eksperci COI UMK – Paweł Schmidt i Bartłomiej Węglarz – zaprezentowali doświadczenia Miasta Krakowa we wdrażaniu nowoczesnych systemów przetwarzania danych, Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją (EZD) oraz wirtualizacji danych. To istotne inspiracje dla gmin, które planują cyfrową transformację i chcą sprawniej zarządzać zasobami informacyjnymi.

Dwa spojrzenia na dane – strategiczne i operacyjne

Tydzień po pierwszym spotkaniu odbyły się warsztaty skierowane do dwóch grup uczestników. Dla kadry zarządzającej Paweł Schmidt poprowadził zajęcia dotyczące strategicznych kierunków rozwoju – dostosowanych do poziomu cyfrowej dojrzałości poszczególnych gmin. Równolegle Bartłomiej Węglarz przeprowadził warsztaty dla pracowników operacyjnych, koncentrując się na praktycznych aspektach analizy danych.

Inspiracja z Krakowa

W trakcie spotkań zaprezentowano model zarządzania danymi wdrożony w Gminie Miejskiej

Fot. SMK

Kraków – jako przykład kompleksowego i skutecznego podejścia do cyfrowej transformacji. To rozwiązania, które mogą zostać zaadaptowane w innych samorządach Metropolii Krakowskiej.

– Skuteczne zarządzanie danymi to dziś fundament nowoczesnej gminy. Katalogowanie zasobów, kontrola dostępu, kompetentny zespół analityczny i dbałość o cyberbezpieczeństwo – to elementy, które pozwalają wprowadzić łańcuch zarządzania danymi w gminie oraz przekształcić dane w realne usprawnienia dla mieszkańców i trafne decyzje zarządcze – mówi Bartłomiej Węglarz. – Gmina zarządzana w oparciu o dane potrafi dużo lepiej odpowiedzieć na realne potrzeby miasta, a w szczególności jego mieszkańców – dodaje.

Spotkania w Niepołomicach były ważnym krokiem w kierunku zbudowania spójnego systemu zarządzania danymi w gminach Metropolii. To inwestycja w wiedzę i kompetencje, która bezpośrednio przekłada się na poprawę jakości życia mieszkańców.

Przygotowanie: Patrycja Batko

Cities@Heart

inspiracje z Celje

Jak ożywić historyczne centrum miasta, wspierać lokalnych przedsiębiorców i tworzyć przestrzeń przyjazną mieszkańcom? Odpowiedzi na te pytania partnerzy projektu Cities@Heart szukali podczas wizyty studyjnej w Celje – słoweńskim mieście, które łączy bogate dziedzictwo z nowoczesnym podejściem do rozwoju.

Lokalność z wizją

Celje to 38-tysięczne miasto położone w środkowej Słowenii, w dolinie rzeki Savinja. Słynie z imponującego średniowiecznego zamku i dobrze zachowanej historycznej zabudowy. Ale to, co przyciągnęło uczestników projektu Cities@Heart, to nie tylko urokliwe uliczki – to także kompleksowe podejście władz miejskich do wspierania przedsiębiorczości i ożywiania przestrzeni.

Miasto aktywnie zarządza lokalami użytkowymi w centrum, dopłaca do czynszu, wspiera remonty i inwestuje w estetykę przestrzeni. Przykład? Lokalne puby i kawiarnie mogą korzystać z przestrzeni publicznej w atrakcyjnej cenie – pod warunkiem zachowania estetycznych, spójnych rozwiązań. Dodatkowo wprowadzone zostały regulacje dotyczące reklam – każdy nośnik w przestrzeni publicznej wymaga uzyskania specjalnej licencji.

fot. C@H

fot. SMK

– Prowadzona w Celje polityka miejska, mająca na celu pomoc przedsiębiorcom i zaktywizowanie ich, tak aby miasto było jak najbardziej przyjazne i atrakcyjne dla turystów oraz okolicznych mieszkańców, jest moim zdaniem bardzo dobrym posunięciem – mówi Agnieszka Ujma, wiceburmistrz Miasta i Gminy Świątniki Górne.
– Dobrze obranym kierunkiem polityki miejskiej były także istotne wydatki poniesione na remonty budynków, kamienic i chodników znajdujących się w centrum miasta. Odrestaurowane, czyste i zadbane przestrzenie zachęcają do spacerów po mieście i spędzania w nim wolnego czasu.

Przestrzeń, która służy mieszkańcom

W centrum Celje priorytetem są piesi i rowerzyści. Kolejne ulice zostały wyłączone z ruchu samochodowego i przekształcone w przestrzeń społeczne: przyjazne, estetyczne i zachęcające

do spotkań. Mniej spalin i hałasu, więcej zieleni i aktywności – to wszystko sprzyja lokalnemu życiu i rozwojowi małych biznesów. Ciekawym pomysłem jest też wprowadzenie wspólnego systemu voucherów, z których mogą korzystać mieszkańcy, turyści i firmy. W inicjatywie uczestniczy około 50 lokalnych przedsiębiorców. To narzędzie, które skutecznie promuje zakupy i usługi „u siebie”.

Kreatywność ma tu swój adres

Celje konsekwentnie wspiera sektor kreatywny. W centrum miasta powstała otwarta przestrzeń GT8 – miejsce tymczasowego użytku, dostępne dla lokalnych inicjatyw. Już w pierwszym roku działalności zorganizowano tam 35 wydarzeń, od pop-upów po wystawy. W dzielnicy artystycznej dostępne są też bezpłatne pracownie – w zamian artyści przekazują miastu jedno dzieło. Ich twórczość promowana jest w punktach informacji turystycznej i lokalnych publikacjach.

– Pomysł stworzenia ogólnodostępnej przestrzeni na organizację wydarzeń kulturalnych dla różnych grup społecznych pokazuje, jak istotna jest integracja społeczno-międzypokoleniowa. Nie mogłabym nie wspomnieć o świetnie wykorzystanej przestrzeni edukacyjnej, jaką jest Techno-park. Jest to miejsce, w którym każdy znajdzie coś dla siebie – zauważa Agnieszka Ujma.

fot. C@H

fot. C@H

Od inspiracji do działania

Podczas wizyty studyjnej uczestnicy projektu – w tym przedstawiciele Metropolii Krakowskiej – pracowali nad Zintegrowanymi Planami Działania. To dokumenty, które mają przełożyć idee i wizje na konkretne działania i zmiany. Wspólna analiza projektów i wzajemne konsultacje pomogły lepiej dopracować nasze plany i spojrzeć na nie z nowej perspektywy.

A już latem projekt Cities@Heart zawita do Polski – kolejna wizyta studyjna odbędzie się w Krakowie, Niepołomicach i Wieliczce.

Przygotowanie: Maria Piątkowska

Więcej informacji o założeniach projektu:
www.metropoliakrakowska.pl/projekty

Zachęcamy także do śledzenia informacji o projekcie w portalu [LinkedIn](#).

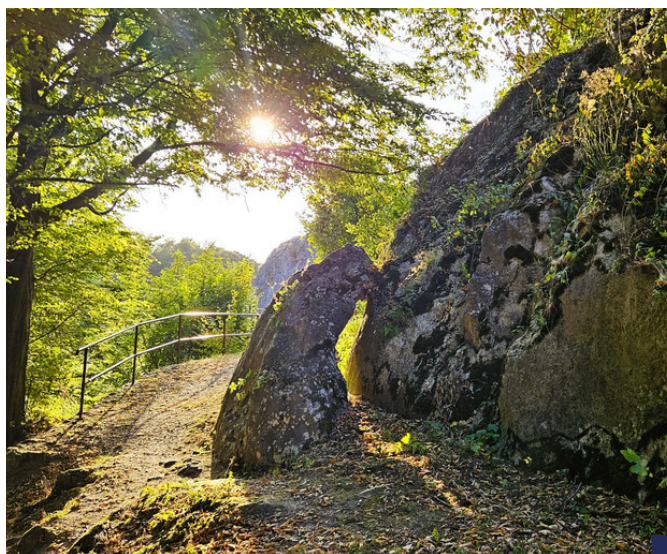
fot. Urząd Gminy Wielka Wieś

fot. Jarosław Karasiński CKiS w Skawinie

fot. Urząd Miasta Krakowa

fot. Urząd Gminy Zabierzów

fot. Krzysztof Skrzybalski, UMiG w Skawinie

fot. Urząd Gminy Kocmyrzów-Luborzyca

W trosce o czyste powietrze: od kontroli po dofinansowanie

W sezonie grzewczym 2024/2025 w gminach Metropolii Krakowskiej przeprowadzono łącznie 3 684 kontrole palenisk. Obecnie, podczas prowadzonych kontroli, mieszkańcy są informowani o wznowieniu na nowych zasadach programu „Czyste Powietrze”, oferującego wsparcie przy wymianie źródeł ciepła i termomodernizacji budynków.

Kontrole palenisk w sezonie grzewczym

Sezon grzewczy w gminach Metropolii Krakowskiej jest czasem wzmożonych kontroli. Strażnicy miejscy, gminni oraz upoważnieni pracownicy urzędów przeprowadzają kontrole w gospodarstwach domowych, podczas których weryfikują zgodność urządzeń grzewczych z obowiązującą uchwałą antysmogową dla Małopolski.

Wymogi dotyczące urządzeń i paliw

Podczas kontroli sprawdzana jest klasa pieców i kotłów służących do ogrzewania domów, zgodność dokumentacji urządzeń grzewczych oraz rodzaj paliwa stosowanego w paleniskach. Obecnie zabroniona jest eksploatacja kotłów na węgiel lub drewno, które nie spełniają żadnych norm emisyjnych, tj. posiadają klasę niższą niż 3 według normy PN-EN 303-5:2012. Przepisy dotyczą także kominków – dopuszczone są tylko te, które spełniają wymagania „ekoprojektu” lub których sprawność cieplna wynosi co najmniej 80%.

Do końca 2026 roku konieczna będzie wymiana kotłów klasy 3 i 4 na urządzenia spełniające wyższe standardy emisyjne.

Liczba kontroli i ich efekty

W sezonie grzewczym 2024/2025 przeprowadzono w gminach Metropolii Krakowskiej łącznie 3684 kontrole palenisk. Były to zarówno kontrole planowe, jak i interwencyjne – czyli wynikające ze zgłoszeń podejrzenia spalania odpadów lub stosowania paliw niskiej jakości. Jeżeli podczas kontroli zostało stwierdzone naruszenie przepisów, kontrolujący miał prawo wystawić mandat (w przypadku straży miejskiej lub gminnej) lub zawnioskować o jego wystawienie przez policję.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w Krakowie (754), Skawinie (519) i Zabierzowie (547). Liczbę kontroli w poszczególnych gminach przedstawia wykres zamieszczony na następnej stronie. Należy podkreślić, że gminy Metropolii Krakowskiej są bardzo zróżnicowane pod względem powierzchni oraz liczby mieszkańców – dlatego też, w mniejszych gminach liczba kontroli jest mniejsza.

fot. Canva

Program „Czyste Powietrze” 2025

Kontrole przeprowadzane są przez cały rok, podczas nich pracownicy gminni informują również o programie „Czyste Powietrze”, który wystartował 31 marca 2025 roku. W ramach programu można pozyskać dofinansowanie na wymianę źródła ciepła oraz termomodernizację budynku.

W nowej odsłonie programu „Czyste Powietrze” wprowadzono trzy poziomy dofinansowania według progów dochodowych w gospodarstwie domowym:

Poziom najwyższy – do 100% kosztów kwalifikowanych netto – obowiązuje przy średnim miesięcznym dochodzie do 1 300 zł na osobę w gospodarstwach wieloosobowych lub do 1 800 zł w gospodarstwie domowym jednoosobowym.

Poziom podwyższony – do 70% kosztów kwalifikowanych netto – obowiązuje przy miesięcznym dochodzie do 2 250 zł na osobę lub 3 150 zł w gospodarstwach jednoosobowych.

Poziom podstawowy – dotacja do 40% kosztów kwalifikowanych netto, dla osób, których roczny dochód nie przekracza 135 000 zł.

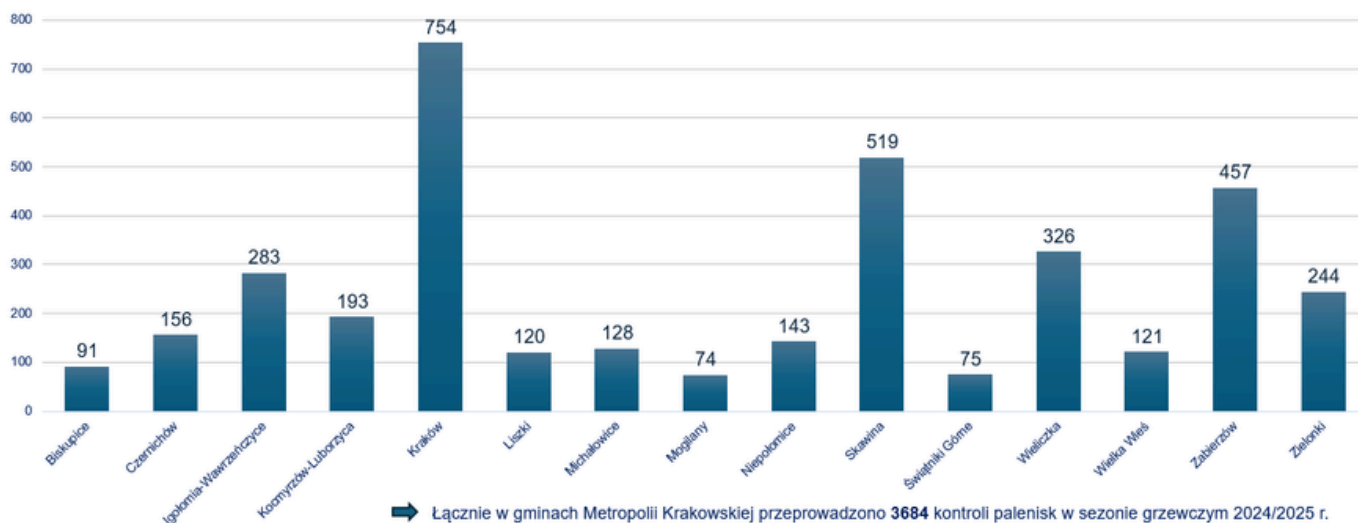
(źródło: <https://czystepowietrze.gov.pl/>)

Aby uzyskać więcej informacji o możliwym dofinansowaniu, należy skontaktować się z gminnym punktem konsultacyjno – informacyjnym programu „Czyste Powietrze”.

Przygotowanie: Bartłomiej Smenda

Kontrole w sezonie grzewczym 2024/2025(10.2024 - 03.2025) w gminach Metropolii Krakowskiej

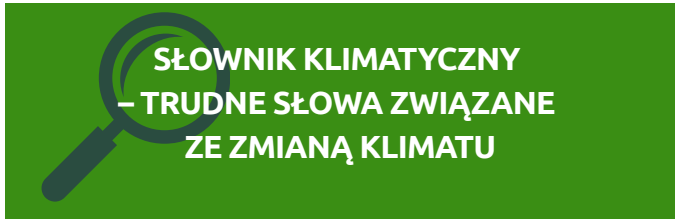
Źródło: opracowanie własne

Trudne słowa, proste wybory

Myślisz, że jedna osoba nie zmieni świata? Błąd! Zobacz, jak Twoje codzienne wybory wpływają na klimat i przyszłość metropolii — i przekonaj się, że „trudne słowa” jak mitygacja czy dekarbonizacja mogą być prostym kluczem do lepszego życia! Sprawdź nasz klimatyczny słownik i dowiedz się, jak małe kroki prowadzą do wielkich zmian!

Zmiany klimatyczne i rosnąca ilość odpadów to wyzwania, które dotyczą nas wszystkich. W ramach cyklu kolejnych publikacji będziemy wyjaśniać kluczowe pojęcia związane z ochroną środowiska, gospodarką odpadami i klimatem.

Chcemy pokazać, jak małe działania mogą prowadzić do wielkich zmian i jak każdy z nas może przyczynić się do ochrony planety i naszego, lokalnego podwórka.

SŁOWNIK KLIMATYCZNY – TRUDNE SŁOWA ZWIĄZANE ZE ZMIANĄ KLIMATU

W dobie narastających wyzwań klimatycznych coraz częściej słyszymy o takich terminach jak mitygacja, adaptacja, neutralność klimatyczna czy dekarbonizacja. Choć mogą brzmieć skomplikowanie, odgrywają kluczową rolę w działaniach na rzecz ochrony środowiska i ograniczania skutków globalnego ocieplenia. Warto zrozumieć ich znaczenie, aby świadomie uczestniczyć w zmianach prowadzących do bardziej zrównoważonej przyszłości.

Zrównoważony rozwój

Zrównoważony rozwój to koncepcja, która zakłada równowagę między rozwojem gospodarczym, społecznym i ochroną środowiska, tak aby zaspokajać potrzeby obecnych pokoleń nie ograniczając przy tym szans przyszłych generacji na realizację ich potrzeb.

Opiera się na trzech filarach:

Ekologicznym – ochrona zasobów naturalnych, redukcja zanieczyszczeń i przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Spółecznym – zapewnienie równego dostępu do edukacji, zdrowia i godnych warunków życia dla wszystkich ludzi.

Gospodarczym – wzrost gospodarczy oparty na efektywnym wykorzystywaniu zasobów i innowacyjnych, przyjaznych dla środowiska technologiach.

Jest podstawą działań na rzecz klimatu, gdyż dąży do minimalizacji negatywnego wpływu człowieka na planetę poprzez efektywne wykorzystanie surowców, ograniczanie emisji gazów cieplarnianych i ochronę ekosystemów.

Czym jest mitygacja?

Mitygacja zmian klimatu to wszelkie działania podejmowane w celu zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i ograniczenia skali zachodzącej transformacji warunków środowiska. Obejmuje wdrażanie nowych technologii, zmiany w polityce energetycznej czy społeczne inicjatywy na rzecz redukcji zużycia paliw kopalnych. Przykładem mitygacji jest rozwój odnawialnych źródeł energii, takich jak energia słoneczna i wiatrowa, poprawa efektywności energetycznej budynków czy promowanie transportu publicznego. Dzięki tym działaniom możliwe jest zahamowanie tempa globalnego ocieplenia i minimalizacja jego negatywnych skutków.

Czym jest adaptacja?

Adaptacja odnosi się do dostosowywania społeczeństw, gospodarki i ekosystemów do już zachodzących zmian klimatycznych. Ponieważ niektórych skutków globalnego ocieplenia nie da się cofnąć, konieczne jest przygotowanie się na nowe warunki. Adaptacja obejmuje takie działania jak budowa wałów przeciwpowodziowych, tworzenie zielonych dachów w miastach, modernizacja systemów nawadniających w rolnictwie czy dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych zjawisk pogodowych. Dzięki odpowiednim strategiom adaptacyjnym możliwe jest zmniejszenie ryzyka strat i zwiększenie odporności na przyszłe zmiany klimatyczne.

Neutralność klimatyczna i dekarbonizacja

Neutralność klimatyczna oznacza stan, w którym emisje gazów cieplarnianych są zrównoważone przez ich usuwanie z atmosfery, na przykład poprzez zalesianie czy technologie wychwytywania dwutlenku węgla. Stan ten jest bardzo trudny do osiągnięcia, ale stanowi cel, do którego dążymy.

Dekarbonizacja natomiast to proces stopniowego ograniczania emisji CO₂, głównie poprzez odejście od paliw kopalnych na rzecz czystych źródeł energii.

WYBIERAJĄC ŚWIADOMIE TWORZYSZ LEPSZĄ PRZYSZŁOŚĆ

Zrozumienie i wdrażanie działań związanych z mitygacją, adaptacją, neutralnością klimatyczną oraz dekarbonizacją jest niezbędne, aby skutecznie przeciwdziałać kryzysowi klimatycznemu. Każdy z nas może mieć wpływ na przyszłość naszej planety, podejmując świadome decyzje w codziennym życiu.

Gminy SMK każdego dnia stawiają kolejne kroki w stronę zielonej i zrównoważonej przyszłości. Realizują cele związane z ochroną środowiska, przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym, zrównoważonym rozwojem oraz poprawą jakości powietrza – w oparciu o dokumenty i strategie opracowane na poziomie Unii Europejskiej, kraju, województwa oraz samego Stowarzyszenia. Wszystkie te działania są jednocześnie dostosowane do lokalnych uwarunkowań i potrzeb. Dysponujemy dokumentami, które określają zasady i cele polityk klimatycznych związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatycznym, adaptacją do tych zmian, ochroną powietrza oraz poprawą efektywności energetycznej.

Ale zapisy to nie wszystko! W Metropolii Krakowskiej realizujemy konkretne działania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, retencji, emisji i jakości powietrza, transportu, energii, gospodarki przestrzennej oraz gospodarki odpadami.

Przygotowanie: Karolina Baron

Kompostowanie - naturalny sposób na oszczędność i ekologię

Kompostowanie to prosty sposób, by zadbać o środowisko i... domowy budżet. Mieszkańcy gmin Metropolii Krakowskiej coraz częściej decydują się na przetwarzanie bioodpadów w przydomowych kompostownikach. Dzięki temu nie tylko zmniejszają ilość odbieranych odpadów, ale także mogą skorzystać z ulgi w opłacie za odbiór śmieci. Pokazujemy jak kompostowanie wpływa na ekologię i finanse oraz jak łatwo zgłosić kompostownik w swoim urzędzie.

Co to jest kompost?

Kompost to naturalny nawóz powstały z rozkładu organicznych odpadów. Kompostowanie to proces biologiczny, w którym mikroorganizmy przekształcają resztki roślinne i inne odpady biodegradowalne w żyzny humus. Jest jednym z najprostszych i najefektywniejszych sposobów na ograniczenie ilości odpadów oraz poprawę jakości gleby.

Dlaczego warto kompostować?

Kompostowanie przynosi wiele korzyści dla środowiska, w tym dla gleby i roślin, ale również dla portfela.

KORZYŚCI DLA ŚRODOWISKA

Zmniejszenie ilości odpadów – odpady organiczne stanowią dużą część odpadów (ponad 30%), a kompostowanie redukuje ich objętość trafiającą na składowiska. W ten sposób odpady organiczne, zamiast być problemem, zamieniają się w wartościowy produkt.

Mniejsza emisja gazów cieplarnianych – rozkład organicznych odpadów powoduje wytwarzanie metanu, który ma około 25 razy większy potencjał cieplarniany niż CO₂. Prawidłowo prowadzony proces kompostowania ogranicza wydzielanie tego gazu.

KORZYŚCI DLA GLEBY I ROŚLIN

Naturalne nawożenie – kompost wzbogaca glebę w składniki odżywcze, poprawiając jej strukturę i żyzność.

Lepsza retencja wody – gleba z dodatkiem kompostu lepiej zatrzymuje wilgoć zmniejszając potrzebę podlewania.

Zdrowsze rośliny – kompost dostarcza mikroorganizmów, które wspomagają wzrost roślin i chronią je przed chorobami.

Brak potrzeby chemicznych nawozów – stosowanie kompostu ogranicza potrzebę sztucznych nawozów, które mogą zanieczyszczać wody gruntowe.

KORZYŚCI EKONOMICZNE

Oszczędność na nawozach – darmowy, naturalny nawóz zastępuje kupne produkty.

Niższe koszty wywozu śmieci – mniej odpadów to mniejsze koszty ich wywozu (dodatkowo, w niektórych gminach przysługuje ulga za kompostowanie).

Lepsze plony – warzywa i owoce rosną bujniej i zdrowiej, co daje większe zbiory.

KORZYŚCI FINANSOWE I ULGI ZA KOMPOSTOWANIE

Wielu mieszkańców nie zdaje sobie sprawy, że kompostowanie odpadów biodegradowalnych może przynieść realne oszczędności. W gminach Metropolii Krakowskiej za prowadzenie przydomowego kompostownika przysługuje ulga w opłatach za odbiór odpadów. Aby z niej skorzystać, należy zgłosić kompostowanie w odpowiednim Urzędzie Gminy lub Miasta.

Ponadto gminy oszczędzają na kosztach transportu i zagospodarowania bioodpadów, co może przyczynić się do stabilizacji opłat dla wszystkich mieszkańców gminy.

Fot. Canva

RAPORTOWANIE

Kompostowanie ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Zgodnie z przepisami, gminy są zobligowane osiągnąć corocznie wymagane poziomy recyklingu odpadów komunalnych. Za 2025 rok, wymagany poziom recyklingu wynosi 55% wszystkich odpadów komunalnych wytworzonych w gminie.

Należy pamiętać, że za niespełnienie ustawowych poziomów recyklingu gmina otrzyma karę finansową, co może skutkować zwiększonymi kosztami zagospodarowania odpadów w kolejnych latach.

Kompostowanie w przydomowych kompostownikach uznawane jest za recykling. Dlatego niezwykle istotne jest, aby **zgłaszać ilość skompostowanych bioodpadów w swoim Urzędzie Gminy lub Miasta.**

Można to zrobić wypełniając ankietę dotyczącą kompostowania dostępną na stronie internetowej danej gminy. Wypełnienie ankiety zajmie tylko kilka minut.

WYBIERAJĄC ŚWIADOMIE TWORZYSZ LEPSZĄ PRZYSZŁOŚĆ

W przypadku braku możliwości ważenia odpadów, dopuszcza się zastosowanie wartości szacunkowych:

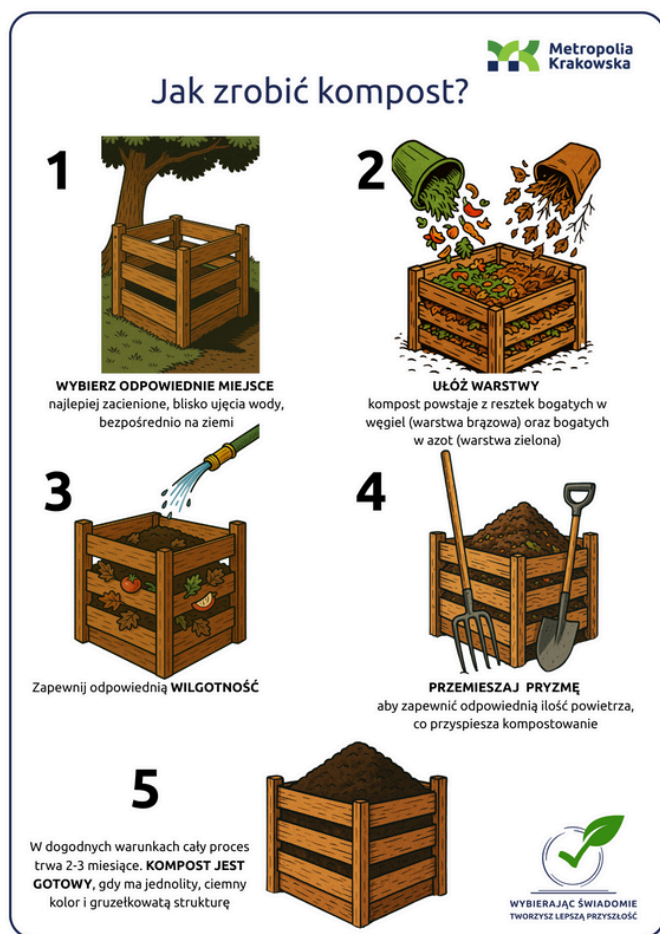
- pojemnik 10 l wypełniony odpadami kuchennymi to równowartość maksymalnie 8 kg bioodpadów
- na 1 m² trawnika przypada 0,5-3 kg skoszonej trawy, w zależności od intensywności użytkowania (nawożenie, nawadnianie, napowietrzanie) i jakości gleby.

W razie wątpliwości związanych z wypełnieniem ankiety, zalecany jest kontakt z właściwym Urzędem Gminy lub Miasta.

Jak rozpocząć kompostowanie?

Kompostowanie to skuteczny i naturalny sposób na ograniczenie ilości odpadów biodegradowalnych oraz pozyskanie wartościowego nawozu do ogrodu.

Aby rozpocząć, wystarczy odpowiednie miejsce w ogrodzie oraz kompostownik, który zapewni właściwą cyrkulację powietrza i wilgotność. Kluczowe jest również przestrzeganie zasad dotyczących tego, co można, a czego nie należy kompostować. Na grafice poniżej przedstawione zostały podstawowe kroki, które pozwolą wdrożyć kompostowanie w codziennej praktyce i w prosty sposób zadbać o środowisko.

Źródło: opracowanie własne

Warto sprawdzić w Urzędzie Gminy lub Miasta, czy istnieje możliwość otrzymania bezpłatnego kompostownika.

Co można kompostować, a czego nie?

Można kompostować

- resztki warzyw i owoców,
- fusy z kawy i herbaty,
- skorupki jaj,
- skoszoną trawę, liście, drobne gałęzie,
- tekturę i papier bez barwników, w niewielkich ilościach.

Nie wolno kompostować

- resztek mięsa i kości,
- nabiału,
- olejów i tłuszczów,
- roślin chorych i zainfekowanych,
- w przypadku kompostownika z dżdżownicami (wermikompostownik), lepiej unikać cytrusów, bo dżdżownice ich nie lubią.

Dodatkowe informacje na temat kompostowania dostępne są na stronach internetowych poszczególnych gmin oraz w ogólnodostępnych źródłach online.

Przygotowanie: Jarosław Staszczak

Błękitno-zielona infrastruktura – czyli natura w służbie gminy i jakości życia mieszkańców

Roślinność i woda w przestrzeni miejskiej to znacznie więcej niż tylko ozdoba. To przemysłane rozwiązania, które wspierają ochronę klimatu, łagodzą skutki upałów, zapobiegają podtopieniom, poprawiają jakość powietrza, a przy tym podnoszą komfort codziennego życia. Błękitno-zielona infrastruktura z powodzeniem funkcjonuje już w wielu miejscach – często tuż za rogiem.

Czym jest błękitno-zielona infrastruktura?

To przemysłane połączenie natury i inżynierii – tworzy ją wszystko, co łączy wodę (elementy „błękitne”) i zieleni (elementy „zielone”) z funkcjonalnością przestrzeni miejskiej. Zielone dachy i ściany, ogrody deszczowe, parki kieszonkowe, zadrzewione ulice, zbiorniki retencyjne, rowy chłonne, łąki kwietne, mokradła – to tylko niektóre z przykładów takich rozwiązań. Błękitno-zielona infrastruktura może mieć zarówno charakter techniczny, jak i rekreacyjny, a jej forma i skala zależą od lokalnych uwarunkowań i potrzeb społeczności. Lista możliwych rozwiązań – podobnie jak związanych z nimi korzyści – stale się wydłuża.

KORZYŚCI Z INWESTYCJI W BŁĘKITNO- ZIELONĄ INFRASTRUKTURĘ

Ochrona przed skutkami zmian klimatu - w czasie gwałtownych opadów błękitno-zielona infrastruktura pomaga zatrzymać wodę tam, gdzie spadła – zamiast pozwolić jej zalać ulice i piwnice. Podczas upałów, zieleni chłodzi otoczenie, nawet o kilka stopni! To naturalna klimatyzacja i system retencji w jednym.

Poprawa jakości życia – tereny zielone to nie tylko schronienie przed miejskim zgiełkiem, to również miejsca spotkań, rekreacji i odpoczynku. Przy okazji oczyszczają powietrze i wspierają bioróżnorodność.

Realne oszczędności – inwestycja w błękitno-zieloną infrastrukturę to mniejsze koszty napraw po zalaniach, mniej wydatków na chłodzenie budynków, lepsze zdrowie fizyczne i psychiczne, a co za tym idzie – mniej wizyt u lekarzy. To działania prewencyjne zamiast kosztownych reakcji.

Jak to robimy w Metropolii Krakowskiej?

Także w gminach Metropolii Krakowskiej coraz częściej sięga się po rozwiązania inspirowane naturą. W ramach realizacji projektów opartych na błękitno-zielonej infrastrukturze powstały m.in. ogrody deszczowe przy szkołach podstawowych w gminach Igołomia-Wawrzeńczyce, Czernichów i Skawina. Więcej na ten temat pisaliśmy w numerze 3/2024 Magazynu metropolitalnego, a także na naszej [stronie internetowej](#).

Zielono-błękitnie na co dzień

lub ustawić kilka donic z roślinami
oczyszczającymi powietrze. Tego rodzaju
działania poprawiają mikroklimat, zapewniają
cień i lepszą jakość powietrza, a przy okazji dają
satysfakcję z bycia częścią ekologicznej zmiany.

Przyszłość należy do rozwiązań przyjaznych ludziom i środowisku – a błękitno-zielona infrastruktura doskonale łączy oba te aspekty.

Przygotowanie: Karolina Baron

**Metropolia
Krakowska**

[illegible]

- parki, zieleńce, skwery,
- zielone dachy i ściany,
- lasy i zadrzewienia,
- łąki kwietne i ogrody społeczne,
- ogrody deszczowe, rowy, niecki lub stawy retencyjne.

WYBIERAJĄC ŚWIADOMIE
TWORZYSZ LEPSZĄ PRZYSZŁOŚĆ

Źródło: opracowanie własne

Biskupice porządkują gospodarkę ściekową – ruszyła budowa kanalizacji

Rozpoczęła się realizacja inwestycji, która znacząco wpłynie na poprawę stanu środowiska oraz jakości życia mieszkańców gminy Biskupice. W pierwszym etapie projektu prace obejmą część miejscowości Jawczyce, Zabłocie i Trąbki. Budowa systemu kanalizacji sanitarnej to ważny krok w stronę uporządkowania gospodarki ściekowej, ochrony zasobów wodnych i zrównoważonego zagospodarowania przestrzeni.

Umowa podpisana, prace już trwają

Wykonawcą zadania została firma INSTBUD Sp. z o.o.. Umowę podpisano 1 kwietnia 2025 r., a prace ziemne ruszyły już 3 tygodnie później. Zakończenie realizacji inwestycji o wartości ponad 5,6 mln zł, w całości finansowanej z budżetu gminy, przewidziano na 27 lutego 2026 roku.

Fot. Urząd Gminy Biskupice

Kanalizacja na miarę potrzeb

W ramach zadania powstanie sieć kanalizacji sanitarnej o długości niemal 6 kilometrów, uzupełniona o dodatkowe odcinki boczne. Ze względu na warunki gruntowo-wodne zaprojektowano system grawitacyjny, który umożliwi efektywne odprowadzanie ścieków z budynków do planowanej oczyszczalni w Zabłociu.

Korzyści dla mieszkańców i przyrody

– *Celem projektu jest przede wszystkim poprawa stanu ekologicznego i sanitarnego gminy* – mówi Renata Gawlik, wójt Gminy Biskupice. – *Dzięki uporządkowaniu gospodarki ściekowej część mieszkańców zyska możliwość podłączenia się do nowoczesnej sieci kanalizacyjnej, co pozwoli na likwidację przydomowych szamb i wyeliminowanie niekontrolowanego odprowadzania ścieków do cieków wodnych czy rowów przydrożnych* – dodaje. – *To bardzo ważny krok w kierunku ochrony środowiska i podniesienia komfortu życia mieszkańców.*

Trasę sieci została starannie zaplanowana, aby jak najlepiej dostosować ją do istniejącej infrastruktury i układu komunikacyjnego. Kanalizacja zostanie poprowadzona m.in. wzdłuż drogi powiatowej nr 2019K, a także w pasach dróg gminnych i na działkach prywatnych. Dzięki temu prace będą prowadzone w sposób możliwie najmniej uciążliwy dla mieszkańców. Budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Biskupice to nie tylko inwestycja w infrastrukturę, ale przede wszystkim w jakość życia i zrównoważony rozwój całego obszaru.

Artykuł powstał we współpracy
z Urzędem Gminy Biskupice

Dostępność piesza do kolei w 2024 roku

Budowa przystanków kolejowych w pobliżu zabudowy mieszkaniowej zwiększa zasięg stref dostępności pieszej do kolei, poprawiając codzienną mobilność mieszkańców. Zrealizowane inwestycje pokazują, że dobrze zaplanowana infrastruktura – uzupełniona o dojścia piesze oraz powiązania z innymi środkami transportu – znacząco podnosi liczbę osób mających dogodny dostęp do kolei.

Priorytety planowania transportu

Zwiększanie dostępności przestrzennej do kolei powinno być jednym z podstawowych zadań rozwijających szynowy transport publiczny. Może ono następować poprzez odpowiednie zaplanowanie położenia i budowę nowych przystanków kolejowych wraz z dogodnym układem dróg dojścia pieszego.

Nowe strefy dostępności

Wytworzenie nowych stref dostępności pieszej do kolei na terenie miasta Krakowa i gminy Zielonki wynika z budowy nowej infrastruktury kolejowej. W grudniu 2024 roku zwiększeniu uległ zasięg ww. stref. W ramach rządowego programu budowy lub modernizacji przystanków kolejowych na lata 2021 – 2025 uruchomione zostały nowe przystanki kolejowe Kraków Piastów, Kraków Kościelniki i Kraków Przylasek.

Zrealizowane inwestycje wraz z nową infrastrukturą pieszą zapewniają wysoką dostępność dużej liczby mieszkańców do przystanku Kraków Piastów. Zapewniona tu również została możliwość wygodnej przesiadki z autobusu na kolej, co ma szczególne znaczenie dla dojazdu do przystanku z terenów gmin Zielonki i Michałowice.

Rola przystanków na peryferiach Krakowa

Pozostałe przystanki z racji położenia w pobliżu mało zagęszczonej zabudowy na wschodnich peryferiach miasta Krakowa mają zdecydowanie mniejszą liczbę mieszkańców w otoczeniu.

Ich znaczenie wynika jednak z innych czynników, które w przyszłości mogą zwiększyć ich wykorzystanie. W ramach ww. programu dotyczącego przystanków kolejowych zbudowany zostanie parking „Parkuj i Jedź” wraz z pętlą autobusową przy przystanku Kraków Kościelniki. Dzięki tym pracom powstanie dogodny węzeł przesiadkowy, który będzie mógł służyć dojazdowi autobusem lub samochodem z terenów gminy Igołomia-Wawrzeńczyce, Niepołomice i wschodniej części gminy Kocmyrzów-Luborzyca. Z kolei przystanek Kraków Przylasek, szczególnie w miesiącach letnich, będzie pełnił ważną funkcję dojazdu do terenów rekreacyjnych skupionych wokół kąpieliska Przylasek Rusiecki.

fot. Tomasz Zwoliński/UMK

Analiza dostępności pieszej – porównanie lat 2023 i 2024

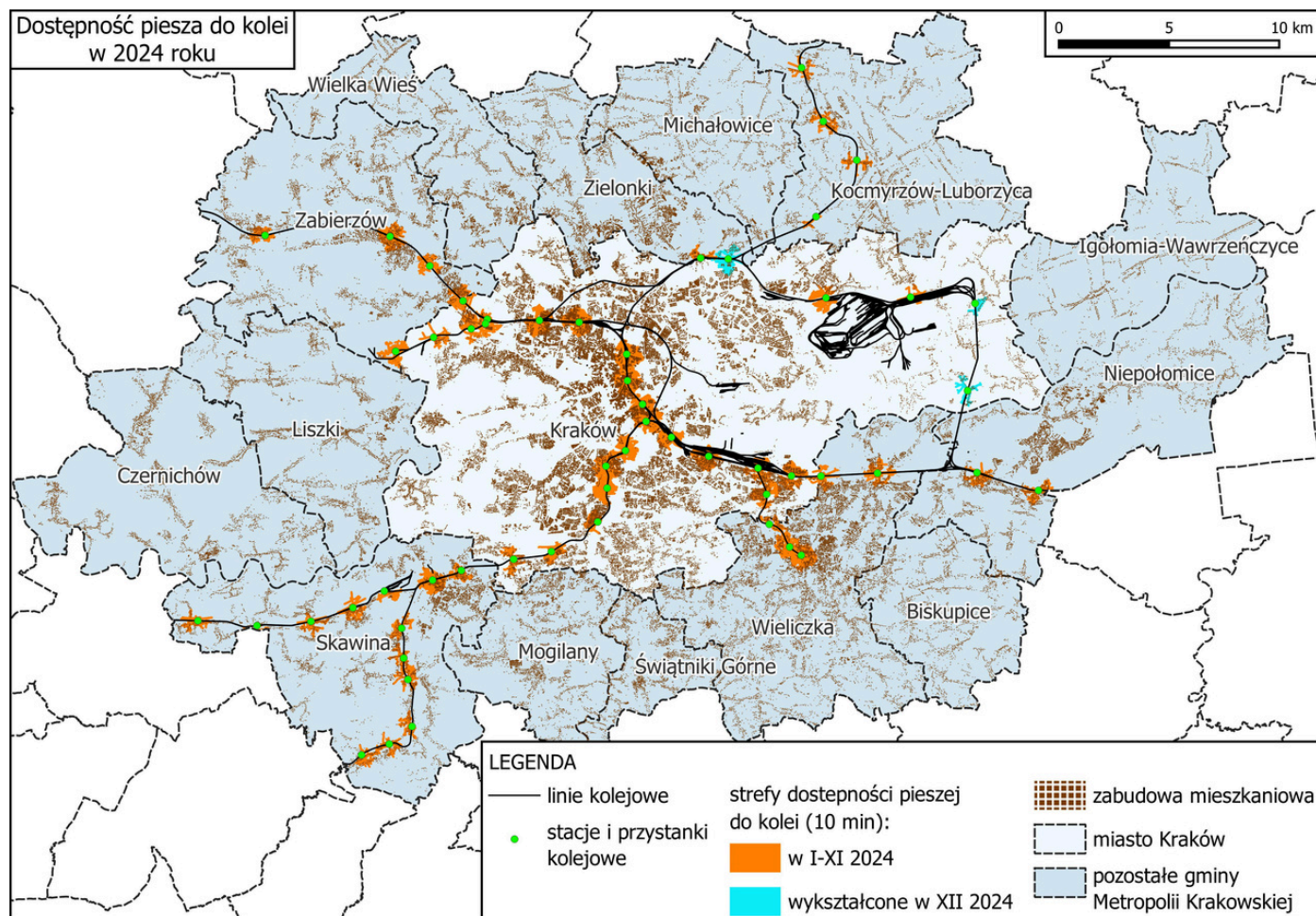
Sprawdzenie zasięgu oddziaływania nowych przystanków kolejowych na strukturę osadniczą w Krakowie i jego okolicy wymaga oszacowania procentowej liczby mieszkańców posiadających dobry dostęp przestrzenny do kolei w zasięgu 10 min dojścia pieszego.

Analiza dostępności pieszej dla gmin Metropolii Krakowskiej, na terenie których położone są

stacje i przystanki kolejowe z roku 2023 zawarta została w nr 2/2024 Magazynu Metropolitalnego.

W związku z budową nowych przystanków kolejowych w 2024 roku powtórzono badanie, oszacowując przyrost procentowego udziału sumy liczby mieszkańców, którzy od miejsca zamieszkania mają zapewniony do nich dostęp.

Wyniki analizy zestawiono w zbiorczej tabeli, (na kolejnej stronie), w odniesieniu do wyników z 2023 roku.

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem danych przestrzennych – OpenStreetMap, Geoportal krajowy

Przykład przystanku Kraków Piastów pokazuje, że dobrze wskazane położenie nowej infrastruktury wymiany pasażerskiej w sąsiedztwie rozwijającej się dzielnicy mieszkaniowej może znacząco zwiększyć dostępność mieszkańców do kolei.

Przygotowanie: Łukasz Kotuła

fot. Tomasz Zwoliński/UMK

**PROCENTOWY UDZIAŁ SUMY LICZBY MIESZKAŃCÓW GMINY
W STREFIE DOSTĘPNOŚCI 10 MINUT DO STACJI I PRZYSTANKÓW KOLEJOWYCH**

GMINA	STACJE I PRZYSTANKI KOLEJOWE	% UDZIAŁ LICZBY MIESZKAŃCÓW
Kraków	24 stacje i przystanki położone na terenie miasta Krakowa plus położone za granicą Kraków Batowice, Kraków Lotnisko, Kokotów, Wieliczka Bogucice	9,8% (styczeń-listopad 2024 r.)
	Kraków Piastów. Kraków Kościelniki i Kraków Przylasek	wzrost o 0,7% (grudzień 2024 r.)
	suma	10,5%
Kocmyrów-Luborzyca	Baranówka, Goszcza, Łuczyce, Zastów	7,0%
Niepołomice	Podłęże, Staniątki	5,7%
Skawina	Jaśkowice, Podbory Skawińskie, Radziszów, Radziszów Centrum, Rzozów, Rzozów Centrum, Skawina, Skawina Jagiellnia, Skawina Zachodnia, Wielkie Drogi, Wola Radziszowska, Wola Radziszowska Lipki, Zelczyna	19,9%
Wieliczka	Kokotów, Węgrzce Wielkie, Wieliczka Bogucice, Wieliczka Park, Wieliczka Rynek-Kopalnia	7,9%
Zabierzów	Kraków Lotnisko, Kraków Mydlniki Wapiennik, Rudawa, Zabierzów, Zabierzów Rząska	11,6%
Zielonki	Kraków Batowice	1,3% (styczeń - listopad 2024 r.)
	Kraków Piastów	wzrost o 0,8% (grudzień 2024 roku)
	suma	2,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy dostępności pieszej do kolei

SUMP siłami własnymi.

Wnioski z procesu opracowania dokumentu.

W ostatnich latach można zaobserwować w Polsce proces przygotowywania przez poszczególne JST Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP). Zróżnicowany potencjał podmiotów zobowiązanych lub chętnych do opracowania SUMP oraz kształt obszaru objętego Planem powodują, że istnieją dwa podejścia do sposobu opracowania dokumentu: siłami własnymi lub poprzez zlecenie firmie zewnętrznej. Niniejszy tekst zawiera doświadczenia z opracowania SUMP w pierwszy z wymienionych sposobów.

Proces opracowania Planu Zrównoważonej Mobilności Metropolii Krakowskiej i jej Obszaru Funkcjonalnego formalnie rozpoczął się w lutym 2023 r. od podjęcia uchwały Walnego Zebrania Członków SMK wyrażającej wolę opracowania dokumentu, wskazującej jednocześnie rolę i podział obowiązków Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Krakowa (dziś Wydział Gospodarki Komunalnej i Infrastruktury UMK) oraz Stowarzyszenia Metropolia Krakowska w przygotowaniu założeń Planu.

W związku z późniejszą rekomendacją dotyczącą rozszerzenia obszaru SUMP na teren codziennych dojazdów do miasta-rdzenia, jakim jest Kraków, na podstawie podpisanych deklaracji współpracy obszar SUMP objął poza gminami zrzeszonymi w Metropolii Krakowskiej kolejne 21 gmin tzw. „II obwarzanka” – obszar funkcjonalny Metropolii Krakowskiej. Taka struktura przestrzenna ostatecznie została przyjęta na potrzeby SUMP.

– Od początku procesu opracowania Planu nakreślono wyraźny podział obowiązków pomiędzy jednostki Gminy Miejskiej Kraków a Stowarzyszenie Metropolia Krakowska, co ostatecznie w grudniu 2023 roku przyniosło sukces w postaci formalnie przyjętego dokumentu – docelowo w skali całego

obszaru – podkreśla Ewa Bielas, zastępca dyrektora Wydziału Gospodarki Komunalnej i Infrastruktury UMK. – W miarę postępu prac stawało się coraz bardziej istotne, że Kraków, jako „miasto-rdzeń”, nie tylko w obszarze mobilności, nie może funkcjonować jako „wydzielona wyspa”. W miarę rozwoju całej Metropolii, również w dziedzinie transportu i mobilności, związki Krakowa z gminami ościennymi, jak i tymi bardziej odległymi, stają się kluczowe dla sprawnego funkcjonowania całego systemu – zauważa Ewa Bielas.

Doświadczenia SMK

Przygotowanie założeń SUMP dla Metropolii Krakowskiej i jej obszaru funkcjonalnego siłami własnymi stanowiło niejako naturalną konsekwencję realizowanych przez Stowarzyszenie Metropolia Krakowska działań, zapoczątkowanych w 2015 r. Do działań tych zaliczyć można:

- wsparcie gmin w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnej projektów Strategii ZIT realizowanych w ramach poddziałania 4.5.1 RPO WM na lata 2014-2020,
- opracowanie Koncepcji rozwoju systemu rowerowego wraz ze standardami infrastruktury rowerowej,

- opracowanie koncepcji integracji systemów transportowych na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- opracowanie Rekomendacji dotyczących przystanków komunikacji zbiorowej i ich otoczenia na terenie Metropolii Krakowskiej,
- przygotowanie „wizytówek transportowych” będących szczegółowym opracowaniem analitycznym dot. stanu mobilności na terenie gmin Metropolii Krakowskiej,
- opracowanie bazy danych istotnych z punktu widzenia mobilności zbierającej dostępne dane w zakresie mobilności na terenie Metropolii Krakowskiej,
- przeprowadzenie na zlecenie SMK badań komunikacji aglomeracyjnej w 2018 i 2022,
- funkcjonujące Forum ZTMK jako gremium wzajemnej wymiany informacji dot. zrównoważonej mobilności,
- przygotowania do opracowania SUMP przez Miasto Kraków siłami własnymi, w tym poprzez realizowane projekty międzynarodowe.

fot. SMK

Wskazane powyżej czynniki przyczyniły się do znaczącego wzrostu kompetencji osób zajmujących się tematyką zrównoważonej mobilności w SMK i Mieście Krakowie, co pozwoliło na opracowanie dokumentu siłami własnymi.

Wnioski z procesu opracowania SUMP

Sam proces opracowania SUMP siłami własnymi pozwolił na sformułowanie wniosków i spostrzeżeń, do których można zaliczyć następujące:

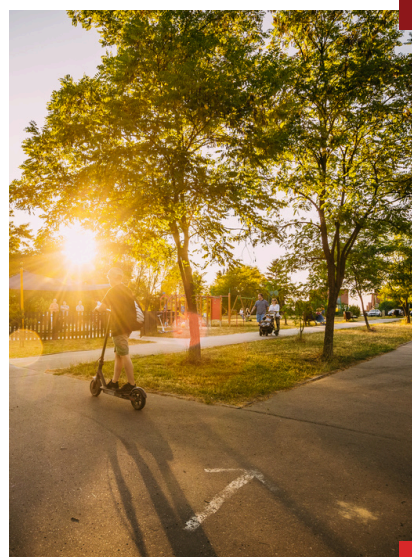
- efektywne wykorzystanie w realizacji części diagnostycznej raportów diagnostycznych opracowanych w ramach procesu przygotowania Strategii SMK2030,
- całość prac merytorycznych wykonywanych własnymi siłami, natomiast zlecenie na zewnątrz poszczególnych części (wsparcie zewnętrzne w procesie konsultacji społecznych, opracowania kreacji graficznej dokumentu),
- konsultacje społeczne w formie hybrydowej (stacjonarne spotkania w gminach pogrupowanych terytorialnie wraz z możliwością udziału zdalnego),
- zaangażowanie w proces opracowania dokumentu Włodarzy gmin oraz Radnych (dedykowane spotkania),
- istotna wysokiej jakości część analityczna (bazowanie na mapowych opracowaniach w programie QGIS, w szczególności pod kątem identyfikacji odpowiednich działań szczegółowych o charakterze inwestycyjnym oraz planistycznym).

Opracowanie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej w głównej mierze siłami własnymi pozwalało od początku do końca kontrolować ten proces pod kątem dostosowania treści do rzeczywistych potrzeb obszaru funkcjonalnego, przez co cały dokument może być uznany za „swoj”. Należy przy tym pamiętać, by w przypadku ograniczonych zasobów organizacyjnych i ludzkich korzystać ze wsparcia zewnętrznego, co pozwoli skupić się w wystarczającym stopniu na meritum, czyli właściwym doborze działań o charakterze wdrożeniowym.

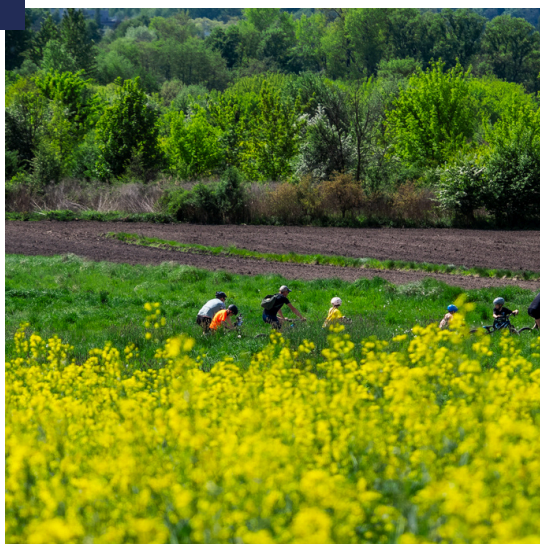
Przygotowanie: Paweł Guzek

fot. Jan Graczyński, UMK

fot. Urząd Gminy Zielonki

fot. Urząd Gminy Wielka Wieś

fot. Krzysztof Skrzybański, UMiG w Skawinie

fot. Urząd Gminy Liszki

fot. Urząd Gminy Liszki

Niepołomice wspierają przedsiębiorczość

Skuteczna współpraca samorządu z biznesem to siła napędowa lokalnej gospodarki. Gmina Niepołomice konsekwentnie buduje partnerstwo z przedsiębiorcami, tworząc przyjazne warunki do inwestowania i rozwoju.

Stały dialog z biznesem

Jedną z kluczowych form współpracy są regularne wizyty burmistrza w siedzibach firm, szczególnie w Niepołomiczej Strefie Ekonomicznej. Spotkania te służą nie tylko poznaniu realiów pracy, ale też rozmowie o potrzebach i wyzwaniach lokalnych przedsiębiorstw. Równolegle organizowane są kwartalne spotkania burmistrza z przedstawicielami biznesu w Zamku Królewskim, z udziałem pracowników urzędu. To przestrzeń do otwartego dialogu o bieżących inwestycjach i oczekiwaniach.

Wspólnota przedsiębiorców

Tradycją stało się coroczne spotkanie świąteczne środowiska gospodarczego, połączone z wręczeniem nagród „Dęby Biznesu”. To wyraz uznania dla firm angażujących się w rozwój społeczny gminy poprzez działalność charytatywną. Gmina wspiera też organizację konferencji i prelekcji, promując rozwój kompetencji i wymianę wiedzy.

Nowe narzędzia współpracy

W 2024 roku powołano Pełnomocnika Burmistrza ds. Współpracy z Przedsiębiorcami. To osoba odpowiedzialna za bieżący kontakt z firmami, inicjowanie wspólnych działań oraz promocję dobrych praktyk. Przeznaczony dla przedsiębiorców adres poczty e-mail: biznes@niepolomice.eu ułatwia szybki kontakt z urzędem.

Profesjonalna obsługa inwestora

Wydział Rozwoju, Planowania Przestrzennego i Nieruchomości Urzędu Miasta i Gminy w Niepołomicach prowadzi Punkt Obsługi Inwestora. Obejmuje on m.in. przygotowanie aktualnej oferty inwestycyjnej, organizację wizyt lokalizacyjnych, pomoc prawną i administracyjną, a także opiekę poinwestycyjną. Gmina współpracuje przy tym z krajowymi i regionalnymi instytucjami wsparcia biznesu.

fot. MCDiS

Niepołomice pokazują, że przemysłana i systematyczna współpraca z lokalnym biznesem przynosi długofalowe korzyści. Dzięki szerokiemu wachlarzowi narzędzi – od osobistych spotkań po instytucjonalne wsparcie – samorząd skutecznie wzmacnia lokalną gospodarkę i buduje trwałe relacje z przedsiębiorcami. To model, który odpowiada na współczesne wyzwania i sprzyja zrównoważonemu rozwojowi.

Artykuł powstał we współpracy z Urzędem Miasta i Gminy w Niepołomicach

NIEPOŁOMICE

Jadalny Kraków Fest 2025: lokalność, wspólnota i smak

W sobotnie popołudnie, 17 maja, zielona polana przy Aptece Designu na krakowskiej Wesołej zamieniła się w tętniący życiem targ smaków, zapachów i wspólnoty. Tegoroczna edycja Jadalny Kraków Fest odbyła się pod hasłem „Krakoskim targiem” i w pełni oddała ducha krakowskich jarmarków – z lokalnymi przysmakami, rękodziełem i rozmowami przy stoiskach.

i Wielkowiejskiego. To właśnie ta bezpośredniość – „od pola do stołu” – była jednym z filarów wydarzenia.

Goście wydarzenia chętnie korzystali także z przygotowanych warsztatów – od sadzenia ziemniaków, przez plecenie z wikliny, po fascynujące opowieści o życiu jeży.

Wydarzenie zgromadziło rodziny i pasjonatów miejskiego ogrodnictwa. Wspólnie z naszymi partnerami – Kołem Gospodyń Wiejskich z Czutowa (gmina Liszki), Wielkowiejskim Targiem oraz Stowarzyszeniem Ognisko – pokazaliśmy, jak bogata i różnorodna jest lokalna oferta produktów i inicjatyw z obszaru Metropolii.

fot. SMK

Na stoiskach nie zabrakło swojskich przetworów, serów, miodów, pieczywa i rękodzieła. Produkty pochodziły wprost od rolników i rzemieślników z naszych gmin, m.in. z targów Pietruszkowego

fot. SMK

Dzieci z entuzjazmem wzięły udział w animacjach, zabawach terenowych oraz spektaklu „Opowieści z Ziemi” przygotowanym przez BAJKOROWER – teatrzyk rowerowy, który z humorem opowiadał o pochodzeniu jedzenia.

Wydarzenie miało także wymiar edukacyjny. Z okazji 10-lecia Zarządu Zieleni Miejskiej w Krakowie można było z bliska obejrzeć wykorzystywane na co dzień maszyny i porozmawiać z ekspertami o projektowaniu zieleni, dendrologii czy pielęgnacji roślin.

fot. SMK

Na uczestników czekały także quizy z nagrodami w postaci sadzonek oraz kompost od Miejskiego Przedsiębiorstwa Oczyszczania – wystarczyło przynieść własny pojemnik!

fot. SMK

Finałem wydarzenia był koncert zespołu Ethno Garden – wypełniony ciepłymi dźwiękami i pozytywną energią, który idealnie zamknął ten dzień pełen natury, wspólnoty i radości.

Dziękujemy wszystkim, którzy byli z nami i współtworzyli atmosferę tegorocznego Jadalnego Krakowa. Cieszymy się, że mogliśmy – jako Metropolia Krakowska – być częścią wydarzenia, które tak mocno akcentuje lokalność i wzmacnia więzi między mieszkańcami.

fot. SMK

Jadalny Kraków Fest to nie tylko święto lokalnych smaków i wspólnoty, ale również wydarzenie wpisujące się w szersze działania na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego i skracania łańcuchów dostaw. W obliczu zmian klimatycznych, postępującej urbanizacji i globalnych wyzwań gospodarczych, temat ten nabiera nowego, strategicznego znaczenia. Kraków, podążając za światowymi trendami, rozwija zrównoważoną politykę żywnościową – czego wyrazem są m.in. przystąpienie do Paktu Mediolańskiego, inicjatywy realizowane przez Krakowskie Biuro Festiwalowe i Zarząd Zieleni Miejskiej oraz współpraca z gminami Metropolii Krakowskiej. Wspólne działania mają na celu zapewnienie mieszkańcom regionu stałego dostępu do zdrowej, lokalnej i pełnowartościowej żywności. Więcej na ten temat pisaliśmy w poprzednim numerze naszego magazynu.

Na pamiątkę dla przyszłych pokoleń - Kapsuła Czasu na skawińskiej wieży Ratuszowej

W pierwszym dniu wiosny, 21 marca 2025 r., na wieży skawińskiego Ratusza zainstalowano kapsułę czasu. A nawet dwie kapsuły – miedzianą kulę widoczną z zewnątrz i skrzynkę umieszczoną wewnątrz wieży. Obie wypełniono pamiątkami dokumentującymi życie mieszkańców Miasta i Gminy Skawina.

Czy kapsuły przetrwają próbę czasu? Co odnajdą przyszłe pokolenia? Tego dziś nie wiemy, ale intencja jest jasna – zostawić ślad, który za kilkadziesiąt, a może i sto lat, da świadectwo naszych czasów.

Z myślą o przyszłości

Przygotowania do instalacji trwały kilka tygodni. W tym czasie mieszkańcy Skawiny mieli szansę wykonać pamiątkowe zdjęcie, które zostało umieszczone w kapsule, a także podpisać się na specjalnych kartach pamięci. Oprócz portretów mieszkańców w kapsule znalazły się między innymi współczesne monety i banknoty, bilety na komunikację gminną „S” razem z rozkładem jazdy, kartka z kalendarza, aktualne wydania gazet Dziennik Polski i Nasz Dziennik, zdjęcia z terenu gminy Skawina, insygnia Związku Harcerstwa Polskiego, dokumenty urzędowe (Strategia Rozwoju na lata 2021-2030 oraz raport o stanie Gminy), prace plastyczne dzieci, haft skawiński, flaga Skawiny, list od seniorów, a także przesłanie do potomnych od Burmistrza Miasta i Gminy Skawina Norberta Rzepisko oraz Przewodniczącego Rady Miejskiej w Skawinie Ryszarda Majdzika.

– Zostawiliśmy sporo informacji dla kolejnych pokoleń, które za kilkadziesiąt, a może za sto lat będą dokonywały kolejnego remontu Ratusza.

Fot. UMig w Skawinie

Nasi następcy będą mogli wówczas zobaczyć, jak nam się tutaj żyło – mówi burmistrz Norbert Rzepisko. – Dla mnie, jako gospodarza gminy, to ogromny zaszczyt, że mogę uczestniczyć w takim historycznym wydarzeniu. Dziękuję wszystkim mieszkańcom, którzy zechcieli zostawić swój ślad dla kolejnych pokoleń – dodaje.

Ratusz w nowej odświeżeniu

Kapsuły zostały zalutowane na płycie Rynku i trafiły na wieżę. Ich montaż towarzyszy trwającej modernizacji Ratusza – jednego z najważniejszych symboli Skawiny. Remont, który przywróci mu dawny blask, ma zakończyć się w grudniu 2025 r.

Artykuł powstał we współpracy z Urzędem Miasta i Gminy w Skawinie

Skawina
Miasto i Gmina

Wspólna wizja turystyki. Zrównoważony rozwój dla gości i mieszkańców.

Organizacja Turystyczna Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa integruje siły sektora publicznego i prywatnego, by tworzyć nową jakość turystyki. Stowarzyszenie Metropolia Krakowska jest jednym z członków założycieli tej wyjątkowej inicjatywy.

Nowa jakość współpracy

Stowarzyszenie Organizacja Turystyczna Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa (ang. *Kraków Tourism Alliance* - KTA) od powołania w maju 2023 roku konsekwentnie rozbudowuje sieć partnerów i inicjuje kolejne działania.

Stowarzyszenie Metropolia Krakowska, jako członek założyciel KTA, od początku wspiera ideę spójnej promocji turystycznej regionu, opartej na współpracy samorządów, instytucji kultury, przedsiębiorców oraz organizacji branżowych.

W kierunku zrównoważonej turystyki

Główne cele KTA wynikają ze strategicznych dokumentów, takich jak:

- „Polityka zrównoważonej turystyki Krakowa na lata 2021–2028”,
- „Strategia Rozwoju Krakowa. Tu chcę żyć. Kraków 2030”
- „Program Strategiczny Komunikacji Marki Krakowa”.

Stowarzyszenie dąży do tego, by Kraków – i szerzej: cała Metropolia Krakowska – były postrzegane jako przestrzeń przyjazna zarówno mieszkańcom, jak i gościom. Rozwój turystyki ma być oparty na równowadze pomiędzy ofertą kulturalną, potrzebami lokalnych społeczności i interesem branży.

Z myślą o przyszłości

Stowarzyszenie Organizacja Turystyczna Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa realizuje szereg strategicznych projektów: od edukacyjnych, przez komunikacyjne, po promocyjne. Wśród najważniejszych wymienić można program City Helpers #RespectKraków, który wspiera ideę odpowiedzialnego zachowania w przestrzeni miejskiej.

W ramach europejskiego projektu SCT HUB (ang. *Codesign the Future of Sustainable Cultural Tourism*), Stowarzyszenie bierze udział w badaniach i działaniach komunikacyjnych mających na celu wdrażanie rozwiązań dla zrównoważonej turystyki kulturowej.

Jednym z ważnych tematów poruszanych przez KTA jest wprowadzenie opłaty turystycznej. W kwietniu 2024 roku opracowano Manifest Krakowski, który został przekazany do Ministerstwa Sportu i Turystyki, a także przedstawiony kandydatom na urząd Prezydenta Krakowa. Głos w tej sprawie zabrała również Unia Metropolii Polskich, apelując o systemowe podejście do zagadnienia. Celem proponowanej opłaty jest nie tylko finansowanie działań na rzecz turystyki, ale również wzmocnienie pozycji samorządów w procesie zarządzania ruchem turystycznym.

Mikrowyprawy po Metropolii Krakowskiej

W ramach działań partnerskich w ubiegłym roku KTA wspólnie ze Stowarzyszeniem Metropolia Krakowska zrealizowało projekt *Mikrowyprawy „Metropolia w jeden dzień”*. W ramach zadania powstało 15 tras jednodniowych wycieczek prezentujących bogactwo przyrodnicze, historyczne i kulturowe gmin wchodzących w skład SMK.

Projekt, o którego realizacji i efektach pisaliśmy w nr 2/2024 i 3/2024 Magazynu metropolitalnego, pokazał, jak ogromny potencjał drzemie w wspólnej ofercie turystycznej regionu.

Nowoczesne narzędzia i globalna promocja

KTA zarządza Zintegrowanym Systemem Informacji Turystycznej, w tym stroną krakow.travel. Organizacja jest także aktywna w promocji zagranicznej – współpracuje z liniami lotniczymi, organizuje wizyty studyjne dla touroperatorów z Europy, Azji i Ameryki Północnej.

Nie brakuje również obecności KTA na targach turystycznych, warsztatach branżowych i konferencjach – zarówno w Polsce, jak i za granicą.

Razem dla silniejszej turystyki

Działania KTA wspierają rozwój turystyki w wymiarze lokalnym, regionalnym i międzynarodowym. Dzięki zaangażowaniu wielu partnerów, w tym Stowarzyszenia Metropolia Krakowska, możliwe jest budowanie spójnej i zrównoważonej oferty turystycznej, która promuje walory przyrodnicze, kulturowe i kulinarne.

Wspólne inicjatywy, promocja na rynkach zagranicznych, projekty edukacyjne oraz współpraca ekspercka przekładają się na rosnącą rozpoznawalność całego regionu. To przykład współpracy w mądrym działaniu – z myślą o mieszkańcach, gościach i przyszłości turystyki.

Przygotowanie: Agnieszka Radziszowska

KRAKOWSKA KARTA TURYSTY

Jednym z działań realizowanym przez KTA, które w znaczący sposób przyczyni się do lepszej organizacji ruchu turystycznego oraz wspierania zrównoważonego rozwoju turystyki, jest projekt **„Krakowska Karta Turystyczna”**. Realizowany dzięki dofinansowaniu z Ministerstwa Sportu i Turystyki w ramach Programu Wsparcia Turystyki 2025 projekt zakłada stworzenie nowoczesnego produktu turystycznego – dostępnego zarówno w formie fizycznej, jak i cyfrowej (aplikacja, strona internetowa). Karta umożliwi wygodny dostęp do atrakcji Krakowa – muzeów, restauracji czy wydarzeń – nie tylko dla turystów, ale również dla mieszkańców. Inicjatywa zwiększy atrakcyjność miasta, wesprze rozwój ekoturystyki i zacieśni współpracę lokalnych podmiotów działających w branży turystycznej.

Artykuł powstał we współpracy
z Kraków Tourism Alliance

Kraków
Tourism
Alliance.

Wybierz Nietoperzowy Szlak Nordic Walking

Wielka Wieś. Tak blisko od Krakowa można zanurzyć się w przyrodzie! Malownicza trasa turystyczna do spacerów, biegania i uprawiania nordic walking wiedzie wśród pięknych krajobrazów jurajskich skał, w sąsiedztwie jaskiń, łąk i lasów.

Nietoperzowy Szlak Nordic Walking to nowa atrakcja turystyczna – trasa nie tylko dla miłośników chodzenia z kijkami. Korzystają z niej spacerowicze, biegacze i rowerzyści. Nietoperzowy Szlak Nordic Walking jest stale powiększany, a obecnie składa się z pięciu pętli o łącznej długości 39,5 km. Oznakowanie umożliwia przejście tras w dowolnym kierunku, w dowolnych wyborach pętli – w zależności od stopnia zaawansowania.

Nowa jurajska atrakcja turystyczna

Nietoperzowy Szlak Nordic Walking został stworzony przez Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Inicjator, we współpracy z Gminą Wielka Wieś i Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym na terenie bogatego w niezwykle panoramy Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie.

fot. Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Inicjator

1 pętla: Jaskinia Nietoperzowa – Dolina Będkowska – Będkowie Kawiory – Będkowie Borynia – Las Karniowski – Bębło Lasek – Jaskinia Nietoperzowa.

2 pętla: Będkowie Borynia – Las Karniowski – Żelków Sportowa – Bębło Graniczna – Bębło Świerkowa – Las Karniowski – Będkowie Borynia.

3 pętla: Jaskinia Wierzchowska Górna Parking – Bębło Turystyczna – Bębło Krakowska – Bębło Południowa – Bębło Graniczna – Wierzchowie Łąkowa – Wierzchowie Stawowa – Wierzchowie Rynek – Jaskinia Wierzchowska Górna Parking

4 pętla: Jaskinia Nietoperzowa – Bębło Spacerowa – Będkowie Kwiatowa - Las Karniowski - Bębło Południowa – Bębło Krakowska – Bębło Sportowa – Bębło Pod Ciemną - Jaskinia Nietoperzowa.

5 pętla: Jaskinia Wierzchowska Górna Parking – Dziurawiec – Os. Murownia – Czajowice Wapiennik – Czajowice Jamki – Sąspów Lepianka – Lepianka Sąspowska – Jerzmanowice Doły – Jerzmanowice Skąta – Jerzmanowice Jurajska – Pod Jamą – Jaskinia Nietoperzowa – Bębło Pod Ciemną – Bębło Sportowa – Bębło Turystyczna – Jaskinia Wierzchowska Górna Parking.

Pętla Max: Jaskinia Wierzchowska Górna Parking – Dziurawiec – Os. Murownia – Czajowice Wapiennik – Czajowice Jamki – Sąspów Lepianka – Lepianka Sąspowska – Jerzmanowice Doły – Jerzmanowice Skąta – Jerzmanowice Jurajska – Pod Jamą – Jaskinia Nietoperzowa – Dolina Będkowska – Będkowie Kawiory – Będkowie Borynia – Las Karniowski – Żelków Sportowa – Bębło Graniczna – Wierzchowie Łąkowa – Wierzchowie Stawowa – Wierzchowie Rynek - Jaskinia Wierzchowska Górna Parking.

Trasa wiedzie przez trzy gminy: Wielką Wieś, Jerzmanowice-Przeginię i Zabierzów. Łączy Jaskinię Wierchowską oraz Jaskinię Nietoperzową. Nowa atrakcja turystyczna, to trasa nie tylko dla miłośników chodzenia z kijkami. Z przyjemnością mogą korzystać z niej spacerowicze, biegacze i rowerzyści.

fot. Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Inicjator

Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Inicjator działa od kilku lat, popularyzując liczne lokalne inicjatywy. Stowarzyszenie postarało się, by do organizacji trasy zaprosić specjalistów z krakowskiego oddziału PTTK, którzy wytyczyli i oznaczyli szlak w terenie.

Nietoperzowy Szlak Nordic Walking to promocja nie tylko uroczych okolic gminy Wielka Wieś, ale sportu i zdrowego stylu życia.

Dzikie, piękne miejsca

Trasa była od początku pomyślana jako połączenie dwóch jaskiń: Nietoperzowej i Wierchowskiej. Na trasie Nietoperzowego Szlaku Nordic Walking mamy nieskażoną przyrodę i leśne ścieżki, ale także znane jurajskie ostańce i jaskinie oraz miejsca historyczne na styku granic zaborów.

DOJAZD

Trasa Nietoperzowego Szlaku wiedzie obok parkingów, na które można przyjechać, zostawić samochód i wyjść na spacer. Parkingi znajdują się przy Jaskini Wierchowskiej Górnej i Nietoperzowej.

Można także łatwo dojechać z Krakowa autobusami aglomeracyjnym linii 310 i 200. Należy wysiąść na jednym z dwóch pobliskich przystanków: w Bęble, w Jerzmanowicach lub w Będkowicach.

Oznakowanie Nietoperzowego Szlaku Nordic Walking umożliwia przejście tras w dowolnym kierunku, a wybór pętli zależy od nas samych; każdy znajdzie coś odpowiedniego dla siebie, w zależności od tego, jak się czujemy na siłach, czyli od stopnia zaawansowania.

Na trasy jurajskie nowego szlaku są więc zaproszeni wszyscy, którzy chcą aktywnie odpoczywać i poznawać nowe miejsca w podkrakowskich dolinkach, zachwycać się ich malowniczym położeniem, a przede wszystkim - trafić do jeszcze dzikich i zielonych pięknych miejsc, bo pętle tej trasy prowadzą z dala od zabudowań, leśnymi ścieżkami.

*Agnieszka Aulich
Dziennik Polski*

**Zobacz Nietoperzowy
Szlak Nordic Walking
na mapie**

10 lat Rynku w Zabierzowie

Zrewitalizowany teren po dawnej fabryce kamienia w Zabierzowie od dziesięciu lat tętni nowym życiem. To tutaj powstało serce gminy – Rynek i ratusz, które stały się symbolem przemiany przestrzeni poprzemysłowej w nowoczesne, przyjazne mieszkańcom centrum. Od dekady miejsce to pełni rolę naturalnego punktu spotkań, organizacji wydarzeń kulturalnych, targów i inicjatyw społecznych.

Od fabryki do serca gminy

22 kwietnia 2015 roku odbyło się oficjalne otwarcie Rynku w Zabierzowie – inwestycji, która odmieniła centrum gminy. Nowa przestrzeń powstała na terenach po byłej fabryce „Kamex”. Wykup prawa użytkowania wieczystego, przeprowadzony w drodze licytacji w 2003 roku, kosztował ponad 1,2 mln zł i objął blisko 2 ha. Dzięki determinacji samorządu udało się pokonać trudności formalne i pozyskać kluczowy teren pod przyszłe centrum lokalne.

Inwestycja krok po kroku

Projekt rynku przygotował architekt Jan Skąpski, natomiast autorem projektu ratusza był Zbigniew Bielak (Studio SPAP). Inwestycję realizowano w trzech etapach w latach 2009–2015, z myślą o równoważeniu wydatków budżetowych

i równoległej realizacji innych zadań – jak przedszkola, szkoły i inwestycje drogowe. Koszt budowy Ratusza wyniósł 9,2 mln zł, wyposażenie 500 tys. zł, a sama płyta rynku – 3,7 mln zł.

fot. UG Zabierzów

Miejsce dla wszystkich

Rynek w Zabierzowie stał się centrum życia społecznego i kulturalnego. Odbywają się tu m.in. Dni Gminy, Senioralia, Dzień Dziecka, koncerty, kiermasze, wystawy i przysięgi wojskowe. Codziennie mieszkańcy i turyści korzystają z placu zabaw, strefy relaksu, a zimą z gminnego lodowiska, z którego w 2024 roku skorzystało ponad 6000 osób. W 2024 roku nasadzono także choinkę, która rozbłyła świątecznymi światłami podczas „Zabierzowskiego Kolędowania”.

fot. UG Zabierzów

Ratusz – funkcjonalny, nowoczesny, przyjazny

Ratusz to ponad 3000 m² powierzchni użytkowej, z Biurem Obsługi Interesanta i przestrzenią dla mieszkańców. W wieży ratuszowej znajduje się strefa ciszy z widokiem na okolicę. Budynek spełnia nowoczesne standardy dostępności – posiada windę, szerokie klatki schodowe i toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

fot. UG Zabierzów

Zabierzowski Rynek to dziś nie tylko przestrzeń użytkowa, ale symbol wspólnoty, rozwoju i dobrze zaplanowanej rewitalizacji.

Polecamy: **Historia powstania Rynku i ratusza w Zabierzowie** – film na kanale YouTube Gminy Zabierzów.

Artykuł powstał we współpracy z Urzędem Gminy Zabierzów

KALENDARIUM

W 2003 roku władze gminy z myślą o budowie płyty rynku i ratusza wykupiły prawo użytkowania wieczystego nieruchomości, należącej kiedyś do spółki Kamex.

28 marca 2003 r. Rada Gminy Zabierzów podjęła uchwałę w sprawie zaciągnięcia długoterminowego kredytu na finansowanie nabycia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości zabudowanej położonej w miejscowości Zabierzów.

2004 - Postanowienie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Krowodrzy z dnia 16.01.04 nie uprawomocniło się, ponieważ jego zasadność podważył wierzyciel w drodze zażalenia.

2005 - Gmina Zabierzów otrzymała od syndyka teren Kamexu.

2006 - Ogłoszono konkurs na zagospodarowanie terenu Kamexu. Powstała koncepcja budynku i zagospodarowania terenu w centrum Zabierzowa.

2008 - Pozwolenie na budowę ratusza zostało wydane w sierpniu. Wtedy też wykonano rozbiórkę większości starych budynków zajmujących ten teren.

2009 - 1 października rozpoczęto budowę.

2010 - I etap budowy – stan surowy zamknięty.

2011 - 2012 - II etap budowy – roboty budowlane w zakresie montażu konstrukcji aluminiowych ścian zewnętrznych budynku. Rozbórka budynku młyna przemysłowego.

2013 - III etap realizacji – roboty budowlane wykończeniowe i instalacyjne. Ogłoszenie konkursu na opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej zagospodarowania płyty rynku. Zgłoszono 22 prace, nagrodzone zostały 3 projekty, na podstawie których powstała koncepcja wdrożona w sercu gminy.

10 czerwca 2013 - Rozstrzygnięcie konkursu na opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej zagospodarowania płyty rynku w Zabierzowie.

W 2015 roku mieszkańcy gminy otrzymali funkcjonalny budynek z wieżą zegarową w centrum Zabierzowa, który jest siedzibą Urzędu Gminy, Rady Gminy i Urzędu Stanu Cywilnego. Wcześniej urząd funkcjonował w trzech budynkach, co było znacznym utrudnieniem dla interesantów. W Ratuszu znajduje się nowoczesna i przestronna sala obrad pełniąca również funkcję sali ślubów.

Plony, tradycja i wspólne świętowanie

Letnie weekendy w gminach Metropolii Krakowskiej upłyną pod znakiem dożynek – święta dziękczynnego za plony, które co roku łączy mieszkańców, rolników i lokalne społeczności. Kolorowe korowody, misternie uplecione wieńce, regionalne stroje i zapach świeżo wypiekanego chleba przypomną o bogactwie tradycji oraz sile wspólnoty, która niezmiennie buduje tożsamość regionu.

– Dożynki to wyjątkowy moment w roku – czas wdzięczności za plony, dumy z pracy rolników i celebracji naszej lokalnej tożsamości. To także doskonała okazja, by spotkać się, porozmawiać i wspólnie cieszyć się tradycją, muzyką i smakiem lata – mówi Karolina Kozanecka, Zastępca Dyrektora Centrum Kultury i Sportu w Skawinie.

Mieszkańcy gminy Skawina świętować będą 30 sierpnia na Dożynkach Gminno-Parafialnych na terenie kompleksu sportowego w Zelczynie. Uroczystości rozpoczną się barwnym korowodem, który przejdzie przez miejscowość, niosąc wieńce i symbole plonów. Po Mszy Świętej polowej będzie można zobaczyć tradycyjny obrzęd dożynkowy. Wieczorem rozpocznie się zabawa taneczna z zespołem CARO.

Fot. Jarosław Karasiński, CKiS w Skawinie

Fot. Jarosław Karasiński, CKiS w Skawinie

Na gości czekać będzie wiele atrakcji. Panie z Kół Gospodyń Wiejskich przygotują regionalne potrawy i domowe przysmaki. Na stoiskach rękodzielniczych będzie można podziwiać i kupić wyroby lokalnych twórców – od ceramiki i haftów po biżuterię i dekoracje.

Najmłodszy uczestnicy nie będą się nudzić – organizatorzy zapewnią animacje, gry i zabawy plenerowe, a także dmuchańce i inne niespodzianki. Całości towarzyszyć będzie klimat pełen regionalnych akcentów, życzliwości i wspólnej radości.

Dożynki – święto chleba, ludzi i ziemi

Dożynki to jedno z najstarszych i najbardziej barwnych świąt ludowych w Polsce. Ich korzenie sięgają czasów słowiańskich, kiedy obchodzono zakończenie żniw jako rytuał dziękczynny za plony. Dzisiejsze dożynki to wyjątkowe połączenie tradycji i wspólnoty – z kolorowymi wieńcami, obrzędami przekazania chleba, korowodami i ludowymi tańcami.

Fot. Jarosław Karasiński, CKiS w Skawinie

Wieniec dożynkowy, upieczony z kłosów zbóż, ziół, owoców i kwiatów, to symbol dostatku i sił natury. Dawniej wierzono, że ma on magiczną moc – przechowywano go przez cały rok, by zapewnić urodzaj.

Dożynki to hołd dla ciężkiej pracy rolników, ale też radosne święto całych społeczności – doskonały moment, by spotkać się, podziękować za to, co dała ziemia, i po prostu... być razem.

Artykuł powstał we współpracy z Centrum Kultury i Sportu w Skawinie.

DOŻYNKI 2025 W METROPOLII KRAKOWSKIEJ

15 sierpnia – Dożynki Parafialne w Igołomi – Organizator KGW Igołomia, uroczystość w Igołomi (gmina Igołomia-Wawrzeńczyce)

15 sierpnia – Dożynki Gminne gminy Wielka Wieś w Giebułtowie: Msza Święta w Kościele Parafialnym w Giebułtowie, po mszy przemarsz korowodów dożynkowych na plac przy remizie OSP Giebułtów, ul. Orlich Gniazd

24 sierpnia – Dożynki Parafialne w Wawrzeńczykach – organizator Sołectwo Złotniki, uroczystość w Złotnikach (gmina Igołomia-Wawrzeńczyce)

24 sierpień – Dożynki Gminy Świątniki Górne w Rzeszotarach

30 sierpnia – Dożynki Gminno-Parafialne w Zelczynie (gmina Skawina)

Więcej informacji o dożynkach w Metropolii Krakowskiej w Planerze czasu wolnego na [stronie internetowej SMK](#)

Drugie Niepołomickie Śniadania Muzyczne

Co łączy muzykę z jedzeniem? Choć na pierwszy rzut oka może wydawać się, że niewiele, to bez wątpienia istnieje między nimi wiele subtelnych więzi. Jak nic (prawie nic?) innego na tym świecie potrafią przywoływać wspomnienia, wzbudzać emocje i łączyć ludzi w chwilach radości. Małopolskie Centrum Dźwięku i Słowa od niemal roku udowadnia, że muzyka i jedzenie to duet doskonały – tworzący atmosferę pełną harmonii i przyjemności, a jednocześnie niosący ze sobą bogaty bagaż historii i tradycji. Właśnie z tej idei zrodził się cykl wydarzeń łączących kulturę kulinarną z muzycznym doświadczeniem.

Kuchnia z historią w tle

Każde Drugie Niepołomickie Śniadanie Muzyczne to kulinarna podróż w czasie i przestrzeni. Wydarzenia czerpią inspirację z przyrody i historii, eksponując to, co w danej tradycji najcenniejsze. Od samego początku przewodniczką po świecie kulinariów jest Anna Maksymowicz – skarbnica wiedzy o tym, co jadało się onegdaj i co gości na stołach wszelakich po dziś dzień.

Od smaku do dźwięku

Po degustacji wyjątkowych potraw, wciągających warsztatach kulinarnych z Anną, a także po rozmowach przy wspólnym stole, muzyczna część wydarzenia staje się naturalnym dopełnieniem. Muzyka wypełnia więc przestrzeń, czy to sali widowiskowej, czy też plenerowej zieleni Małopolskiego Centrum Dźwięku i Słowa. W końcu melodie od wieków stanowią integralną część posiłków, karmiąc tym samym nie tylko ciało, ale i duszę.

– Połączenie kuchni z muzyką nie jest połączeniem nowym i towarzyszy nam od wieków – mówi Paulina Bisztyga, kuratorka muzyczna cyklu. – Wystarczy choćby wspomnieć obiady czwartkowe, czy chociażby zwykłe staropolskie biesiadowanie.

Fot. Jędrzej Krzyszkowski

Nasze śniadania miały jednak sprawić, że muzyka będzie odrębnym bytem, ponieważ słuchamy jej po jedzeniu. Ma ona swoje, wydzielone, ważne miejsce – tłumaczy kuratorka. – Nie jest to może najprostsze granie, ale mimo wszystko staramy się, żeby muzyka była dla wszystkich. Sięgamy po wykonawców z najwyższej półki. Dotychczas byli to muzycy klasyczni: kwartet „Dobry Ton” i „Mauris Ensemble” oraz jazzmani „Stanisław Stowiński trio” i „Ibrahim Trio”. Ci muzycy wykonują dla nas dzieła mistrzów: Mozarta, Debussy’ego, Vivaldiego, Komedy, Chopina. Chodzi nam o to, żeby poziom interpretacji dzieł był naprawdę wysoki. Muzyka też nigdy nie jest przypadkowa. – dodaje Paulina Bisztyga. – Zawsze dopasowujemy

repertuar do tematu śniadania. Jeśli jemy polskie potrawy, gramy polskich mistrzów, jeśli jest orient, to zapraszamy Wassima Ibrahima, dzięki któremu przenieśliśmy się do Syrii, nie tylko na talerzu. Wiosnę witaliśmy muzyką Debussiego. Obecnie pracujemy nad jesienną edycją, która przyniesie nam wiele obfitości kulinarno-muzycznych, bo to dla polskiej jesieni naturalne.

Fot. Jędrzej Krzyszkowski

Rytm wspólnoty

Dotychczas odbyło się już kilka takich śniadań – jesiennie-szykowne, patriotyczne, orientalne, słoneczne. Małopolskie Centrum Dźwięku i Słowa dokłada wszelkich starań, by dostarczać uczestnikom nie tylko estetycznych i kulinarnych wrażeń, ale również budować poczucie wspólnoty poprzez pełne, zmysłowe doświadczenie.

Fot. Jędrzej Krzyszkowski

Każdy element wydarzenia – od smaku po melodię i rytm – staje się częścią większej opowieści.

– Drugie Niepołomickie Śniadania Muzyczne to wynik wnikliwej analizy współczesnych trendów budowania lokalnych społeczności – również instytucji kultury. Rola integrowania poprzez, tak kiedyś bliskie i podstawowe, spotykanie się przy wspólnym stole pełni rolę przełamywania kolejnej bariery pomiędzy widownią a twórcami, ośmiela do rozmów i budowania instytucji razem – wyjaśnia Natalia Nowacka, dyrektorka Pola Kultury. – Śniadania prowadzi kulturoznawczyni będąca nie tylko przewodniczką po świecie kulinariów, ale przede wszystkim budowania relacji międzyludzkich. Niepołomiczanie są gotowi na nowe, mniej standardowe propozycje naszej instytucji. Również te, które pozwalają nam na zwiększenie dostępności oferty upowszechniania kultury. Seniorzy, osoby z małymi dziećmi już przyzwyczaili się, że koncert nie musi być wydarzeniem wieczornym – może odbywać się w samo południe, a serwowane przez nas muzyczne propozycje mogą budować nowe światy i otwierać na uczestniczenie w bogatej kulturze muzycznej realizowanej w Małopolskim Centrum Dźwięku i Słowa – podsumowuje Natalia Nowacka.

Informacje o kolejnych edycjach Drugich Niepołomickich Śniadań Muzycznych publikowane są na stronie internetowej www.mcdis.pl oraz w mediach społecznościowych.

Artykuł powstał we współpracy z polem Kultury - Samorządową Instytucją Kultury Miasta i Gminy Niepołomice.

fol. SMK

Letnia przygoda zaczyna się w puszczy

Puszcza Niepołomska to zielone serce wschodniej części Metropolii Krakowskiej. Rozległy las przyciąga nie tylko miłośników przyrody, ale i tych, którzy szukają ciszy, przestrzeni i sposobu na aktywne spędzenie czasu. Ten rozległy kompleks leśny oferuje znakomite warunki do spacerów, biegania, jazdy na rowerze i spokojnego relaksu.

Między legendą a rzeczywistością

Puszcza Niepołomska – brzmi jak miejsce z baśni i... trochę nim jest. Przez wieki puszcza była ulubionym terenem łowieckim królów Polski, a jej nazwę wywodzi się od staropolskiego słowa „niepołomny”, czyli niemożliwy do pokonania.

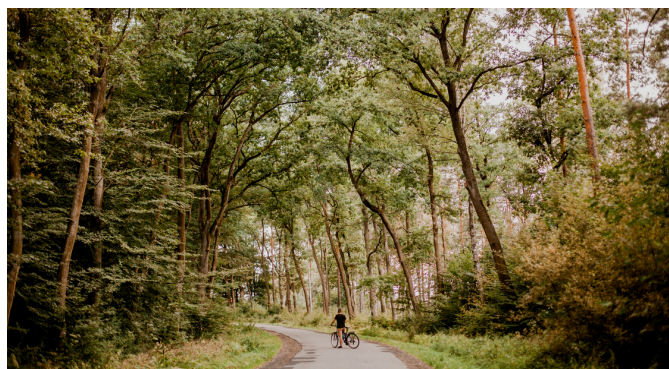
Dziś królewskie polowania zastąpiły rodzinne pikniki, rowerowe wyprawy i samotne spacery. Zamiast tropić zwierzynę, szuka się tu ciszy, bliskości natury i przestrzeni do oddechu. A jest gdzie – to ponad 11 tysięcy hektarów zieleni, leśnych dróg i śpiewu ptaków. Tak blisko Krakowa, a tak daleko od codziennego zgiełku.

Przestrzeń dla aktywnych i uważnych

Puszcza ma wiele oblicz. Gęsta sieć szlaków pieszych i rowerowych pozwala dobrać trasę do nastroju i kondycji. Można tu pokonać kilka kilometrów w otoczeniu ciszy i zieleni, albo wyruszyć na całodzienną wyprawę połączoną z piknikiem w drewnianej wiacie lub na jednej z leśnych polan. To także świetna przestrzeń do nordic walkingu, jazdy na rolkach (na wybranych trasach asfaltowych) czy rodzinnych przejażdżek z dziećmi.

Oko w oko z żubrem

Jedną z największych atrakcji Puszczy jest możliwość zobaczenia z bliska największych

Fot. UMiG w Niepołomicach

ssaków Europy. Choć teren Ośrodka Hodowli Żubrów nie jest dostępny dla zwiedzających, zbudowano specjalny podest widokowy, z którego – przy odrobinie szczęścia – można dostrzec te majestatyczne zwierzęta.

Puszcza Niepołomska to nie tylko przyrodniczy skarb, ale i gotowa przestrzeń do aktywnego wypoczynku. Łatwa dostępność, różnorodność tras oraz możliwość bliskiego kontaktu z naturą sprawiają, że ten obszar na nowo odkrywają mieszkańcy całej Metropolii Krakowskiej. Warto dać się zaprosić – na spacer, na rower, na chwilę wytchnienia pod koronami drzew.

Przygotowanie: Agnieszka Radziszowska

Puszcze Niepołomicką znajdziesz również na trasie mikrowyprawy „Niepołomickie dziedzictwo króla Kazimierza”. Zeskanuj kod QR i dowiedz się więcej.

Gmina Wielka Wieś stawia na cyfrową edukację z prawdziwego zdarzenia

Chromebooki, roboty z modułami AI, okulary VR i warsztaty z nowoczesnych technologii – to nie plan futurystycznego startupu, a konkretne działania, które Gmina Wielka Wieś wdraża w swoich szkołach. Samorząd nie tylko inwestuje w sprzęt i kompetencje, ale buduje model edukacji jutra: angażującej, bezpiecznej i dostępnej dla każdego.

W dobie dynamicznych zmian technologicznych i rosnących oczekiwań wobec kompetencji przyszłości, edukacja szkolna nie może pozostawać w tyle. Gmina Wielka Wieś rozumie te wyzwania i podejmuje konkretne kroki, by gminne szkoły nadążały za cyfrowym światem – a nawet go wyprzedzały.

W marcu br. gmina dołączyła do elitarnego grona jednostek samorządu terytorialnego współpracujących z **Google for Education**. Porozumienie podpisane podczas regionalnej konferencji „Transformacja cyfrowa polskiej szkoły” przez zastępcę wójta Karola Tucharza, przedstawicieli Google oraz partnera technologicznego GoCloud Polska otworzyło nowy rozdział w rozwoju lokalnej oświaty.

Nowe technologie w służbie edukacji

Współpraca ta nie kończy się na wymianie deklaracji. Równolegle Gmina Wielka Wieś opracowała i złożyła wniosek o dofinansowanie kompleksowego projektu edukacyjnego w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W centrum uwagi znalazła się transformacja cyfrowa szkół, rozwój kompetencji uczniów i nauczycieli oraz wdrożenie praktyk edukacyjnych zgodnych z europejskimi standardami.

Fot. Urząd Gminy Wielka Wieś

Projekt obejmuje cztery szkoły podstawowe działające na terenie gminy. Jego celem jest rozwój kompetencji cyfrowych 639 uczniów i 124 nauczycieli, a także stworzenie realnych warunków do nowoczesnego, interdyscyplinarnego nauczania. Szkoły zostaną wyposażone w Chromebooki, zestawy robotyczne z elementami sztucznej inteligencji czy też okulary VR oraz dostęp do zaawansowanych narzędzi cyfrowych, takich jak Gemini Advanced. Wszystko po to, by lekcje mogły odbywać się w duchu STEAM – zintegrowanego podejścia łączącego nauki ścisłe, technologię, inżynierię, sztukę i matematykę.

Dzięki wykorzystaniu platform Google Workspace for Education oraz narzędzi do personalizacji nauczania, uczniowie będą mogli pracować zgodnie z własnym tempem

i zainteresowaniami, a nauczyciele zyskają lepsze możliwości monitorowania postępów oraz angażowania całej klasy.

Bezpieczeństwo i etyka w centrum uwagi

Cyfrowa edukacja to nie tylko sprzęt. Gmina przykładą dużą wagę do bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z technologii. Projekt przewiduje działania z zakresu edukacji medialnej, przeciwdziałania dezinformacji, higieny cyfrowej oraz ochrony przed zagrożeniami w sieci. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele zostaną objęci szkoleniami i wsparciem w tym zakresie. Całość projektu oparta jest na uznanych standardach europejskich, m.in. DigComp (ramy kompetencji cyfrowych) oraz SELFIE (narzędzie samooceny poziomu cyfryzacji szkół).

Fot. Urząd Gminy Wielka Wieś

Pierwsze efekty działań

Choć projekt edukacyjny wciąż czeka na decyzję o dofinansowaniu, jego założenia już przekładają się na praktyczne działania. Podczas Wielkowiejskiego Targu Edukacyjnego, który odbył się w maju w Urzędzie Gminy, młodzież miała okazję wziąć udział w warsztatach dotyczących sztucznej inteligencji. Zajęcia cieszyły się dużym zainteresowaniem i pokazały, że temat nowych technologii nie jest dla młodych ludzi ani obcy, ani nudny.

Fot. Urząd Gminy Wielka Wieś

Z kolei w Szkole Podstawowej w Modlnicy powstaje właśnie nowa pracownia komputerowa. Gmina zakupiła 25 Chromebooków o łącznej wartości blisko 80 tys. zł, które trafiły już do szkoły i już wkrótce zostaną oddane do użytku uczniom i nauczycielom. To realna inwestycja w jakość nauczania, która będzie procentować przez lata.

Edukacja jako wspólna odpowiedzialność

Podczas konferencji Google for Education zastępca wójta Karol Tucharz brał udział w panelu dyskusyjnym poświęconym roli samorządów w rozwoju cyfrowej edukacji. To ważny sygnał, że Gmina Wielka Wieś nie tylko korzysta z technologii, ale aktywnie współtworzy przestrzeń do jej mądrego wdrażania w oświacie. Wizja, która wyłania się z tego projektu, to nie utopia. To realistyczny, wieloetapowy plan, którego celem jest szkoła nowoczesna, bezpieczna, dostępna i rozwijająca potencjał każdego ucznia. Dzięki synergii działań lokalnych władz, ekspertów edukacyjnych oraz sprawdzonych partnerów technologicznych, Wielka Wieś może stać się inspiracją dla innych samorządów – a przede wszystkim miejscem, w którym przyszłość zaczyna się już dziś.

Artykuł powstał
we współpracy z Urzędem
Gminy Wielka Wieś

Inspirujące początki – potencjał zmiany przyszłości

Inwestowanie w jakość edukacji na wczesnym etapie życia mieszkańców gminy niesie w sobie potencjał kreowania silnych, zintegrowanych społeczności. Nowoczesna edukacja przedszkolna to fundament, na którym dzieci mogą rozwijać swoje umiejętności, pasje i kompetencje społeczne.

23 kwietnia odbyło się drugie w tym roku spotkanie Forum Edukacji Metropolii Krakowskiej poświęcone właśnie tym zagadnieniom. Poprowadziła je Katarzyna Spychalska - ekspertka Instytutu Nauki Lektikon. Spotkanie to stanowi przykład systemowego działania z poziomu Metropolii Krakowskiej, mającego na celu zainspirowanie przedstawicieli instytucji oświatowych do podejmowania innowacyjnych działań w przedsięwzięciach planowanych do realizacji w ramach Strategii ZIT.

- Domki dla owadów,
- kompostowanie trawy skoszonej wokół przedszkola,
- grządka warzywna,
- nauka pracy zespołowej poprzez sport,
- sekcja do podlewania kwiatów w sali,
- recykling żywnościowy,
- praktykowanie wdzięczności

- to niektóre z działań możliwych do ujęcia w projektach ZIT, wypracowane na warsztacie przez uczestników Forum Edukacji w oparciu o inspiracje zawarte w przygotowanym przez ONZ materiale pt. „170 działań na co dzień, które mogą zmienić nasz świat”. Ta publikacja to swoista mapa drogowa, zgodnie z którą można planować innowacyjne, angażujące najmłodszych,

działania zwiększające kluczowe kompetencje osobiste, mające jednocześnie pozytywny wydzźwięk w kontekście wyzwań globalnych.

KLUCZOWE ELEMENTY SKUTECZNEJ EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ

Indywidualne podejście do każdego dziecka: Każde dziecko jest wyjątkowe i rozwija się w swoim tempie. Dlatego tak istotne jest dostosowywanie metod nauczania do indywidualnych potrzeb i zainteresowań. Personalizacja zajęć pozwala na rozwijanie potencjału każdego malucha oraz budowanie jego pewności siebie.

Aktywna współpraca z rodzicami: Współpraca pomiędzy przedszkolem a rodziną tworzy silne wsparcie dla dziecka. Regularny dialog i partnerskie relacje umożliwiają lepsze zrozumienie oczekiwań oraz szybkie reagowanie na potrzeby maluchów, co przekłada się na efektywność całego procesu edukacyjnego.

Innowacyjne metody dydaktyczne:

Wprowadzanie kreatywnych i interaktywnych metod nauczania, takich jak zabawa, eksperymenty, zajęcia artystyczne czy tematyczne projekty, pobudza ciekawość dzieci i rozwija ich zdolności poznawcze. Takie podejście sprzyja budowaniu umiejętności krytycznego myślenia oraz współpracy w grupie.

Zaangażowanie lokalnej społeczności:

Współpraca z instytucjami kulturalnymi, sportowymi czy organizacjami pozarządowymi umożliwia poszerzenie oferty edukacyjnej przedszkola. Takie partnerstwa nie tylko wzbogacają program nauczania, ale również integrują różne środowiska, co sprzyja budowaniu silnych więzi społecznych.

DOBRE PRAKTYKI W EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ*

*kliknięcie w nagłówek przenosi do szerszego opisu dobrej praktyki

Małe przedszkole jako klucz do lepszego startu w szkole

Zajęcia w przedszkolu mają na celu zaangażowanie w życie przedszkola obydwóch rodziców, zwiększenie zaangażowania ojców w wychowywanie dzieci, wprowadzenie w treści nauczania wzorców kształtujących świadomość równego dostępu do różnych dziedzin życia zawodowych, jak również obowiązków codziennych.

Poznajemy świat wokół nas – przygoda przedszkolaka pod gołym niebem

Wdrożenie w przedszkolu idei outdoor education, metody zdobywania wiedzy o świecie dzięki samodzielnym doświadczeniom oraz eksperymentowaniu. Zajęcia odbywają się w plenerze, gdzie dzieci mogą wszystko zobaczyć, wszystkiego dotknąć, poczuć to. Rola nauczyciela ogranicza się do towarzyszenia w wędrówce.

„Przedszkole bez zabawek”

Celem programu jest pomoc w znalezieniu alternatywnych form zabawy. Dzięki temu dzieci stają się kreatywne i samodzielne. Taka forma zabawy pozwoli im odnaleźć swoje, dotąd niezauważalne, zdolności dostarczając im równocześnie ogromną satysfakcję.

Pola i Gucio w podróży po krainie emocji

Projekt stanowi odpowiedź na trudności dzieci w radzeniu sobie z emocjami. Powstał, by pomóc dzieciom w trudnej sztuce odczuwania właściwych uczuć, we właściwym momencie, z właściwą intensywnością i we właściwy sposób.

„Mały ekonomista”

Głównym celem opracowanego projektu jest dostarczenie dzieciom w wieku przedszkolnym wiedzy z zakresu matematyki - małej ekonomii, finansów, przedsiębiorczości oraz podnoszenie ich świadomości finansowej poprzez kształtowanie umiejętności takich jak: kreatywność, przedsiębiorczość, samodzielne dokonywanie wyborów oraz poczucie własnej wartości.

Przygotowanie: Anna Rychły-Mierzwa

fot. Canva

fot. Urząd Miasta Krakowa

fot. Krzysztof Skrzybalski, UMiG w Skawinie

fot. SMK

fot. Urząd Gminy Zabierzów

fot. Jarosław Karasiński CKiS w Skawinie

fot. Urząd Gminy Wielka Wieś

SportsCom: aktywnie po zdrowie psychiczne

Jak sport może wspierać zdrowie psychiczne i integrować lokalne społeczności? Stowarzyszenie Metropolia Krakowska, wspólnie z partnerami z sześciu europejskich krajów, rozpoczyna nowy projekt, który pokaże, że aktywność fizyczna to coś więcej niż ruch – to narzędzie budowania dobrostanu i spójności społecznej.

Wspólna strategia dla zdrowia

SMK pełni rolę partnera projektu SportsCom (Strengthening the Effectiveness of Community Sports for Health Resilience in the Framework of Regional Development Policies), którego liderem jest Obszar Metropolitalny Porto. Projekt, realizowany w ramach programu Interreg Europe do roku 2029, skupia partnerów z sześciu krajów i ma na celu rozwijanie roli sportu jako skutecznego narzędzia wspierającego zdrowie psychiczne, integrację społeczną i rozwój lokalnych polityk zdrowotnych.

Sport z misją społeczną

W centrum działań SportsCom znajduje się idea, że sport może i powinien pełnić ważną rolę w kształtowaniu zdrowych, odpornych społeczności. Projekt zakłada:

- rozwój instrumentów promujących zdrowy tryb życia,
- wspieranie inkluzyjnych i etycznych form aktywności fizycznej,
- integrację międzypokoleniową i rozwój umiejętności społecznych,
- analizę wpływu lokalnych polityk sportowych na zdrowie psychiczne mieszkańców.

LIDER PROJEKTU

PARTNERZY PROJEKTU

TERMIN REALIZACJI

1 maja 2025 r. - 31 lipca 2029 r.

BUDŻET PROJEKTU

1 mln 440 tys. euro

SMK współtworzy europejskie rozwiązania

W ramach projektu SportsCom SMK skoncentruje się na aktualizacji Strategii Metropolia Krakowska 2030 oraz planów działania w obszarze edukacji i usług społecznych. Główny nacisk położony zostanie na rozwój działań wspierających zdrowie psychiczne mieszkańców.

Stowarzyszenie Metropolia Krakowska będzie również gospodarzem jednej z wizyt studyjnych – w 2026 roku do Krakowa przyjadą przedstawiciele europejskich regionów, by poznać nasze lokalne inicjatywy w zakresie sportu i promocji zdrowia.

fot. Canva

fot. Canva

W stronę odpornej społeczności

Udział w projekcie SportsCom wzmacnia zaangażowanie Metropolii Krakowskiej w budowanie społeczności opartej na współpracy, zdrowiu i integracji. Sport, jako dostępna i angażująca forma aktywności, może stać się ważnym narzędziem przeciwdziałania izolacji, poprawy samopoczucia i wzmacniania relacji międzyludzkich.

Więcej informacji
o projekcie SportsCom:

**Interreg
Europe**

**Co-funded by
the European Union**

SportsCom

Zabierzów z premią dla wspólnoty

Rozwój usług społecznych, realne wsparcie dla mieszkańców i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej – gmina Zabierzów dołącza do grona beneficjentów programu „Premia społeczna”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Wsparcie oparte na współpracy

Gmina Zabierzów znalazła się wśród samorządów, które otrzymały dofinansowanie w ramach programu „Premia społeczna”, realizowanego przez Fundację Fundusz Współpracy w ramach Działania 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Usługi społeczne to wspólne działania o charakterze niematerialnym, dedykowane osobom, rodzinom i społeczności lokalnej. Bazują na potencjale, wiedzy, doświadczeniu i zasobach środowiska lokalnego. Ich celem jest podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zaspokajanie ich aktualnych potrzeb.

Premia społeczna

Operatorem konkursu jest **Fundacja Fundusz Współpracy**. Projekt realizowany jest w ramach programu FERS 2021-2027.

Celem jest zachęcanie samorządów do zlecania usług społecznych podmiotom ekonomii społecznej, w formie:

- a) udzielenia zamówienia publicznego lub
- b) powierzenia zadania publicznego.

JST może ubiegać się o grant pokrywający do 50%, a w szczególnych przypadkach nawet 90% wartości zamówionych usług. Łączna kwota dofinansowania dla gminy to aż 500 000 zł!

Przykładowe usługi:

- usługi opiekuńcze;
- opieka wytchnieniowa (całodobowa lub dzienny pobyt);
- usługi w ośrodkach wsparcia;
- usługi asystenckie (OzN/seniorzy);
- usługi pielęgniarstwa opieki długoterminowej domowej;
- usługi w postaci mieszkań treningowych/wspomaganych;
- opieka paliatywna i hospicyjna (DI);
- poradnictwo specjalistyczne;
- usługi wspierania rodziny;
- usługi dla dzieci i młodzieży (DI);
- usługi interwencji kryzysowej;
- usługi przeciwdziałania przemocy.

Opieka domowa z premią społeczną

Bezpośrednim realizatorem zadania w gminie Zabierzów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zabierzowie. Gmina zleca świadczenie usług opiekuńczych organizacji pozarządowej wyłonionej w trybie otwartego konkursu ofert na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Premia społeczna to mechanizm wspierający rozwój lokalnego rynku usług społecznych przez zachęcanie samorządów do zlecania realizacji nowych lub rozwijania dotychczasowych usług społecznych dla mieszkańców lokalnym partnerom: stowarzyszeniom, fundacjom i innym podmiotom ekonomii społecznej. Głównym celem jest zwiększenie popytu na usługi społeczne świadczone przez podmioty ekonomii społecznej, a tym samym przyczynienie się do długotrwałych zmian w obszarze społecznej współpracy oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Grant w wysokości 25% wartości zleconych usług tj. 194 500 zł zostanie przeznaczony na świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z terenu gminy, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Usługi te obejmują m.in. zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych, pomoc w zakresie higieny osobistej czy też wsparcie w utrzymaniu kontaktu z otoczeniem.

Otrzymane środki finansowe pozwolą na zapewnienie opieki i wsparcia, umożliwiającego

podopiecznym godne życie w ich własnym środowisku domowym. W ramach zawartej umowy o powierzenie grantu pracownicy GOPS mogą również skorzystać z udziału w szkoleniach, spotkaniach informacyjnych, indywidualnych konsultacjach i doradztwie.

Premia społeczna to przykład nowoczesnego mechanizmu, który łączy rozwój usług społecznych z budowaniem trwałych partnerstw na poziomie lokalnym. Wspierając samorządy w zlecaniu usług podmiotom ekonomii społecznej, przyczynia się nie tylko do poprawy jakości życia mieszkańców, ale także do wzmacniania społecznej odpowiedzialności, solidarności i współdziałania. To rozwiązanie, które realnie wspiera zmianę systemową – od opieki instytucjonalnej ku działaniom blisko ludzi i ich codziennych potrzeb.

Szeroki zakres możliwych do dofinansowania usług społecznych sprzyja wychodzeniu na przeciw potrzebom mieszkańców i wdrażaniu nowych usług dla lokalnej społeczności.

Korzystając z mechanizmu Premii społecznej, Gmina Zabierzów planuje w przyszłości rozwinąć usługi środowiskowe dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną.

Artykuł powstał we współpracy
z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej
w Zabierzowie

Fora współpracy. Dlaczego są tak ważne dla rozwoju Metropolii Krakowskiej?

Cykliczne spotkania ekspertów, samorządowców i praktyków, otwarta wymiana doświadczeń, inspirujące rozmowy i wspólne kreowanie przyszłości – fora tematyczne to jedno z narzędzi współpracy w ramach Stowarzyszenia Metropolia Krakowska. Czym są, jak działają i dlaczego ich rola jest kluczowa dla zrównoważonego rozwoju metropolii?

Czym są fora tematyczne?

Fora tematyczne to regularne spotkania zespołów metropolitalnych złożonych z przedstawicieli gmin, instytucji, praktyków oraz ekspertów z danego obszaru. Spotkania te są platformą współpracy i wymiany wiedzy w kluczowych dla metropolii dziedzinach. Każde forum skupia się na innym obszarze tematycznym, odpowiadając na realne potrzeby gmin członkowskich. To właśnie w ramach forów wzmacniana jest społeczność metropolitalna oraz powstają załączki wspólnych działań. Według uczestników fora tematyczne to „najcenniejsze miejsce do wymiany doświadczeń i budowania relacji, które przekładają się na codzienną pracę”.

MAPA FORÓW

W ramach Stowarzyszenia funkcjonują:

- Forum Rozwoju Metropolii Krakowskiej
- Forum Prawa Zamówień Publicznych
- Forum Klimatu
- Forum Gospodarki Odpadami Komunalnymi
- Forum Gospodarki Przestrzennej
- Forum Energii i Jakości Powietrza
- Forum Zrównoważonego Transportu MK
- Forum Komunikacji i Kultury
- Forum Rozwoju Gospodarczego
- Forum Edukacji
- Forum Usług Społecznych
- Forum ds. Strategii ZIT

Wspólny plan, wspólna odpowiedzialność

Fora tematyczne to przestrzeń współtworzenia Planów Działań – dokumentów wdrożeniowych do Strategii Metropolii Krakowska 2030, które określają konkretne kroki i przedsięwzięcia w poszczególnych obszarach współpracy. Po przyjęciu Planu przez Walne Zebranie Członków, fora tematyczne stają się aktywnym narzędziem jego wdrażania. To one przekuwają zapisy strategiczne na realne działania – poprzez współpracę, dzielenie się doświadczeniem i podejmowanie wspólnych inicjatyw. W ten sposób fora łączą planowanie z praktyką, a wizję z konkretnymi efektami.

Dlaczego fora są ważne?

W corocznej ankiecie uczestnicy oceniają działalność forów tematycznych. Co cenią w nich najbardziej?

Możliwość konsultowania problemów własnej gminy z innymi uczestnikami.

Swobodę wypowiedzi i otwartość na tematy wykraczające poza oficjalny plan.

Wiedzę ekspercką prelegentów.

Możliwość obserwacji, słuchania innych i wyciągania przydatnych wniosków.

Dzięki forum metropolia staje się żywym organizmem – uczącym się, reagującym, planującym i współdziałającym. To właśnie tu rozwijają się nowe idee, które później zamieniają się w konkretne działania i projekty.

NEWSLETTER

METRONEWSY

GMINY METROPOLII

BAZA WIEDZY

COMIESIĘCZNA DAWKA WIEDZY O REALIZOWANYCH
DZIAŁANIACH I WYDARZENIACH W GMINACH
METROPOLII ORAZ DOSTĘP DO BAZY WIEDZY
Z RÓŻNYCH OBSZARÓW WSPÓŁPRACY
METROPOLITALNEJ TYLKO W NEWSLETTERZE SMK.
ZACHĘCAMY DO ZAPISU:

[METROPOLIAKRAKOWSKA.PL/#NEWSLETTER](https://metropoliakrakowska.pl/#newsletter)

Szanowni Państwo,
ten numer Magazynu powstał dzięki Waszemu zaangażowaniu –
serdecznie za nie dziękujemy! Jeżeli chcecie wspólnie z nami
tworzyć Magazyn metropolitalny, zachęcamy do zgłoszenia tematu
do kolejnego wydania za pomocą formularza: [KLIKNIJ TUTAJ](#)

Do zobaczenia!